პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი 21 თებერვალი, 1941 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 8 (167) ფასი 30 კაპ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენცია

15 თებერვლის სხდომის დღიური

15 თებერვალს კრემლის სასახლის დიდ დარბაზში მუშაობა დაიწყო საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენციამ.

სხდომის დაწყებამდე კარგა ხნით ადრე დარბაზში შეიკრიბნენ კონფერენციის დელეგატები და სტუმრები — პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო და სამხედრო მუშაკები, დედაქალაქის ფაბრიკებისა და ქარხნების სტახანოველები. კონფერენციაზე ფართოდ არიან წარმოდგენილნი ჩვენი ქვეყნის უდიდესი სამრეწველო ცენტრებისა და უმნიშვნელოვანესი სატრანსპორტო კვანძების, მათ შორის სტალინური ხუთწლედების განმავლობაში წარმოშობილი ახალი ინდუსტრიული ცენტრების პარტიული ორგანიზაციები. დელეგატთა შორის არიან ახალი მოკავშირე საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების — ლატვიის, ლიტვის, ესტონეთის, კარელია-ფინეთისა და მოლდავეთის კომუნისტური პარტიების წარმომადგენლები.

18 საათზე დარბაზში შემოდიან ამხანაგები **ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი, მ. ი. კალინინი, ლ. მ. კაგანოვიჩი, ა. ა. ანდრეევი, ა. ა. ჟდანოვი, ა. ი. მიქოიანი, ნ. ს. ხრუშჩოვი, ლ. პ. ბერია, ნ. მ. შვერნიკი, გ. მ. მალენკოვი.**

დელეგატები და სტუმრები განსაკუთრებული აღფრთოვანებით ეგებებიან ამხანაგ სტალინსა და მის თანამებრძოლებს — პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებს. ყველანი ფეხზე დგებიან. რამდენიმე წუთს არა სცხრება მძლავრი ოვაცია და მისასალმებელი შეძახილები ამხანაგ სტალინის პატივსაცემად, საკ. კ. პ. (ბ) ლენინურ-სტალინური ცენტრალური კომიტეტის პატივსაცემად:

— გაუმარჯოს ამხანაგ **სტალინს!**

— დიდ **სტალინს** — ვაშა!

პარტიის ცენტრალური კომიტეტის დავალებით ამხ. ა. ა. ჟდანოვი საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენციას გახსნილად აცხადებს. კონფერენციის არჩევითი ორგანოების შემადგენლობის შესახებ წინადადებისათვის სიტყვა ეძლევა საკ. კ. პ. (ბ) მოსკოვის კომიტეტის და მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის მდივანს ამხ. ა. ს. შჩერბაკოვს.

დელეგაციათა წარმომადგენლების საბჭოს დავალებით ამხ. შჩერბაკოვს წინადადება შეაქვს პრეზიდიუმი არჩეულ იქნას 38 კაცის შემადგენლობით. კონფერენცია ამ წინადადებას იღებს.

როცა ამხ. შჩერბაკოვი პრეზიდიუმის პერსონალურ შემადგენლობაზე გადადის და ამხანაგ **სტალინის** სახელს ახსენებს, დარბაზში კვლავ იმართება ოვაცია. ყველანი ფეხზე დგებიან და მხურვალედ მიესალმებიან პარტიისა და საბჭოთა ხალხის დიდ ბელადს. მქუხარე ტაშით ეგებებიან პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელთა — ამხანაგ **მოლოტოვის, ვოროშილოვის, კალინინის, კაგანოვიჩის, ანდრეევის, ჟდანოვის, მიქოიანის, ხრუშჩოვის, ბერიას, შვერნიკის, მალენკოვის** სახელებს.

პრეზიდიუმის, სამდივნოსა და სამანდატო კომისიის არჩევის შემდეგ კონფერენცია ამტკიცებს დღის წესრიგსა და რეგლამენტს.

თავმჯდომარე ამხ. ა. ა. ჟდანოვი დღის წესრიგის პირველ საკითხზე მოხსენებისათვის სიტყვას აძლევს საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანს ამხ. გ. მ. მალენკოვს, რომელსაც კონფერენციის დელეგატები მქუხარე ტაშით ეგებებიან. ამხ. მალენკოვის მოხსენება შეუნელებელი ყურადღებით მოისმინეს.

ამით დამთავრდა საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენციის პირველი სხდომა.

კონფერენციის პრეზიდიუმი

1. ა. მ. ალემასოვი	20. ა. ი. მიქოიანი
2. ა. ა. ანდრეევი	21. ნ. ა. მიხაილოვი
3. ი. ს. ანოშინი	22. ვ. მ. მოლოტოვი
4. გ. ა. არუთინოვი	23. კ. ი. ნიკოლაევა
5. მ. დ. ბაგიროვი	24. პ. კ. პონომარენკო
6. ლ. პ. ბერია	25. დ. ზ. პროტოპოპოვი
7. პ. გ. ბოროდინი	26. ნ. ა. სკვორცოვი
8. მ. ა. ბურმისტენკო	27. ა. ი. სნეჩკუსი
9. ა. ვ. ვაგოვი	28. ი. ბ. სტალინი
10. კ. ე. ვოროშილოვი	29. კ. ი. სიარე
11. ა. ა. ჟდანოვი	30. ს. კ. ტიმოშენკო
12. ლ. მ. კაგანოვიჩი	31. მ. მ. ფონინი
13. მ. ი. კალინინი	32. ნ. ს. ხრუშჩოვი
14. ი. ე. კალნბერზინი	33. კ. ნ. ჩარკვიანი
15. ა. ა. კუზნეცოვი	34. ნ. მ. შვერნიკი
16. გ. ნ. კუპრიანოვი	35. მ. ფ. შკირიატოვი
17. ო. ვ. კუუსინენი	36. ა. ს. შჩერბაკოვი
18. ლ. რ. კორნიეცი	37. უ. იუსუპოვი
19. გ. მ. მალენკოვი	38. ემ. იაროსლავსკი

კონფერენციის სამდივნო

ა. ნ. პოსკრებიშევი	ბ. ა. დვინსკი
ლ. ზ. მეხლისი	პ. ნ. პოსპელოვი
გ. ფ. ალექსანდროვი	

კონფერენციის სამანდატო კომისია

ვ. მ. ანდრიანოვი	მ. ი. როდიონოვი
გ. ა. ბორკოვი	ა. ა. სავჩენკო
ს. ბ. ზადიონჩენკო	მ. ა. სუსლოვი
ვ. დ. ნიკიტინი	ა. ს. ჩუიანოვი
გ. ნ. პალცევი	მ. ა. შამბერგი
ნ. ს. პატოლიჩევი	ნ. ნ. შატალინი
გ. მ. პოპოვი	

საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენციის დღის წესრიგი

1. პარტიულ ორგანიზაციათა ამოცანები მრეწველობისა და ტრანსპორტის დარგში—მომხსენებელი ამხ. **მალენკოვი.**
2. 1940 წლის სამეურნეო შედეგები და სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების 1941 წლის გეგმა — მომხსენებელი ამხ. **ვოზნესენსკი.**
3. საორგანიზაციო საკითხები.

17 თებერვლის დილის სხდომის დღიური

17 თებერვლის დილის სხდომაზე, რომელიც ამხ. ა. ა. **ჟდანოვის** თავმჯდომარეობით გაიხსნა, დაიწყო კამათი ამხ. **გ. მ. მალენკოვის** მიერ „მრეწველობისა და ტრანსპორტის დარგში პარტიულ ორგანიზაციათა ამოცანების შესახებ" გაკეთებული მოხსენების გამო.

კამათში პირველი გამოვიდა საკ. კ. პ. (ბ) ლენინგრადის საქალაქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ა. ა. კუზნეცოვი.**

— ამხ. მალენკოვის მოხსენებიდან ჩვენ ვხედავთ, რომ,—ამბობს ამხ. კუზნეცოვი, — მრეწველობამ და ტრანსპორტმა, მთავრობის, პარტიის, ამხანაგ სტალინის ყოველდღიური მზრუნველობის მეოხებით, 1940 წელს მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწიეს. მაგრამ ჩვენ ვცხოვრობთ და ვმუშაობთ ახალ, რთულ ვითარებაში, რომელიც მოითხოვს, რომ მრეწველობამ იმუშაოს კიდევ უფრო უკეთ და უფრო ორგანიზებულად, მოგვცეს უფრო მეტი და უკეთესი ხარისხის პროდუქცია.

მოხსენებამ გამოააშკარავა მრეწველობისა და ტრანსპორტის მუშაობის ძირითადი ნაკლოვანებანი და დასახა ამ ნაკლოვანებათა უსწრაფესი ლიკვიდაციის კონკრეტული გზები.

ლენინის ქალაქი საბჭოთა ქვეყნის ერთერთი წამყვანი სამრეწველო ცენტრია. ბუნებრივია, რომ ლენინგრადის პარტიული ორგანიზაცია დიდ ყურადღებას უთმობს მრეწველობისა და ტრანსპორტის საკითხებს.

1940 წელს ლენინგრადის მრეწველობამ ახალ სერიოზულ წარმატებებს მიაღწია. 1940 წლის გეგმა შესრულებულია ვადამდე. გამოშვებულია 11,6 პროცენტით მეტი პროდუქცია, ვიდრე 1939 წელს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია თავდაცვითი მრეწველობის წარმატებანი; თვალსაჩინოდ გააუმჯობესეს თავიანთი მუშაობა მძიმე და საშუალო მანქანათმშენებლობამ, საფეიქრო და კვების მრეწველობამ.

თავისი გამოსვლის დასასრულ ამხ. კუზნეცოვი ლაპარაკობს იმ განსაკუთრებული ყურადღებისა და დახმარების შესახებ, რასაც ცენტრალური კომიტეტი და პირადად ამხანაგი სტალინი ლენინგრადის ქარხნებსა და ფაბრიკებს უწევენ.

ტრიბუნაზე არის უკრაინის კ. პ. (ბ) ხარკოვის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ა. ა. ეპიშევი.**

მრეწველობისადმი ხელმძღვანელობის საქმეში პარტიული ორგანიზაციების მუშაობის ძირითად ნაკლოვანებათა ანალიზი, რაც მოცემულია ამხ. მალენკოვის მოხსენებაში, ამბობს იგი, —გვასწავლის ჩვენ ხელმძღვანელობის ბოლშევიკურ სტილს მეურნეობის ყველა დარგისადმი და განსაკუთრებით მისი ისეთი წამყვანი დარგისადმი, როგორიცაა მრეწველობა.

ხარკოვის მანქანათმშენებლობის მრეწველობამ 1940 წელს საერთო და სასაქონლო პროდუქციის გეგმა გადაჭარბებით შეასრულა.

მაგრამ მუშაობის შედეგები გაცილებით უფრო უკეთესი იქნებოდა, პარტიული ორგანიზაციები და პირველ რიგში, პარტიის საქალაქო და საოლქო კომიტეტები რომ უფრო ღრმად სწვდებოდნენ თვითეული საწარმოს ეკონომიკას, უფრო უკეთესად და უფრო კონკრეტულად უწევდნენ კონტროლს და ეხმარებოდნენ მას.

საკ. კ. პ. (ბ) მოლოტოვის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ნ. ი. გუსაროვი** თავის გამოსვლაში აღნიშნავს, რომ მოლოტოვის ოლქის უდიდესმა საწარმოებმა გადაჭარბებით შეასრულეს 1940 წლის გეგმები. მაგრამ — აცხადებს ამხ. გუსაროვი ,—ეს ვერც დაგვაკმაყოფილებს და არც უნდა დაგვაკმაყოფილოს: ოლქის მთელმა რიგმა საწარმოებმა გეგმა ვერ შეასრულეს, ხოლო ბევრმა იმათგანმა, რომლებმაც გეგმა შეასრულეს, სავსებით როდი გამოიყენეს თავიანთი საწარმოო შესაძლებლობანი. კერძოდ, ეს შეეხება კიზელოვის ქვანახშირის აუზს, რომელსაც დიდი მნიშვნელობა აქვს ურალის მრეწველობისათვის.

ამხ. **ვ. ი. ბოიცოვი** (საკ. კ. პ. (ბ) ორიოლის ოლქკომის მდივანი) აღნიშნავს, რომ ორიოლის ოლქში იმ საწარმოებთან ერთად, რომლებმაც გეგმა გადაჭარბებით შეასრულეს არიან ქარხნები და ფაბრიკები, რომლებიც არადამაკმაყოფილებლად მუშაობენ.

ამხ. ბოიცოვი ამბობს, რომ უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საწარმოებსა და სახკომატებში სწორად დაყენებულ დაგეგმვას, აუცილებელია ბოლო მოეღოს დაგეგმვის დაგვიანებას, მივაღწიოთ იმას, რომ გეგმა წინდაწინ დგებოდეს და ეძლეოდეს თვითეულ საწარმოს, საამქროს, ცვლასა და ბრიგადას.

საკ. კ. პ. (ბ) პრიმორიეს სამხარეო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ნ. მ. პეგოვი** ლაპარაკობს, რომ პრიმორიეს მხარის მრეწველობის ძირითადი დარგები — ქვანახშირის, თევზის, გემთსარემონტო მრეწველობა, წყალთა და რკინიგზის ტრანსპორტი დაწინაურდნენ გეგმის შესრულების საქმეში. მკვეთრად გააუმჯობესა მუშაობა შორეულ-აღმოსავლეთის ნაოსნობამ, გეგმა შეასრულა პრიმორიეს რკინიგზამ. მაგრამ თევზისა და სატყეო მრეწველობა, ქვანახშირის მრეწველობის ცალკეული შახტები ჯერ კიდევ ჩამორჩებიან. ეს ჩამორჩენა არის პრიმორიეს მხარის მრეწველობის ხელმძღვანელობაში არსებულ სერიოზულ ნაკლოვანებათა შედეგი.

გეგმა საწარმოს კანონია, რომლის მიხედვითაც შენდება მთელი მისი მუშაობა. მაგრამ დაგეგმვაში,—ამბობს ამხ. პეგოვი,—დიდი ნაკლოვანებები გვაქვს. ამხ. პეგოვს მოჰყავს ფაქტი, როდესაც საზღვაო ფლოტის სახალხო კომისარიატის კომისიამ შორეულ აღმოსავლეთში ნაოსნობის გამოკვლევის შემდეგ ვერ შესძლო გეგმის შესრულების პროცენტის გამოანგარიშება და მოსკოვს წამოიღო გეგმის შესრულების 4 ვარიანტი.

პრიმორიეს ბოლშევიკები,—ამბობს თავის სიტყვის დასასრულს ამხ. პეგოვი,—ყოველ ღონეს იხმარებენ, რათა შეასრულონ ამოცანები, რომლებსაც გვისახავს პარტია, ამხანაგი სტალინი.

ამხ. მალენკოვის მოხსენების გარშემო გამართულ კამათში მონაწილეობა მიიღეს აგრეთვე საკ. კ. პ. (ბ) მოსკოვის რკინიგზის რაიკომის მდივანმა ამხ. **მ. ი. დრუზიაკოვმა,** საკ. კ. პ. (ბ) იაროსლავლის საოლქო კომიტეტის მდივანმა ამხ. **ნ. ს. პატოლიჩევმა,** სსრ კავშირის ნავთის მრეწველობის სახალხო კომისარმა ამხ. **ი. კ. სედინმა** და უზბეკეთის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანმა ამხ. **უ. იუსუპოვმა.**

17 თებერვლის საღამოს სხდომის დღიური

17 თებერვლის საღამოს სხდომაზე გრძელდებოდა კამათი ამხ. **მალენკოვის** მოხსენების გამო.

თავმჯდომარე ამხ. **ჟდანოვი** სიტყვას აძლევს საკ. კ. პ. (ბ) მოსკოვის კომიტეტის და მოსკოვის საქალაქო კომიტეტის მდივანს ამხ. **ა. ს. შჩერბაკოვს.**

— მოსკოვისა და მოსკოვის ოლქის მრეწველობამ,—ამბობს ამხ. შჩერბაკოვი,—1940 წელს ჩვენი ქვეყნის სამრეწველო პროდუქციის 22,6 პროცენტი მოგვცა.

მოსკოვისა და მოსკოვის ოლქის მრეწველობამ 1940 წლის გეგმა გადაჭარბებით შეასრულა. 1939 წელთან შედარებით. პროდუქციის საერთო გამოშვება 13,1 პროცენტით გადიდდა, პროდუქციის მატება 3,6 მილიარდ მანეთს შეადგენს. განსაკუთრებით გაადიდეს წარმოება თავდაცვის საწარმოებმა, მანქანათმშენებლობის მთელმა რიგმა დარგებმა, ინსტრუმენტალურმა მრეწველობამ.

მაგრამ მრეწველობის მუშაობა არ შეიძლება შეფასებულ იქნას პროდუქციის საერთო ან თუნდაც სასაქონლო გამოშვების საფუძველზე, გეგმა უნდა შესრულდეს ფაცაფუცისა და იერიშის გარეშე — ყოველდღიურად, ყოველ დეკადაში, ყოველ თვეში, გეგმა უნდა შესრულდეს არა მარტო რიცხობრივი მაჩვენებლების მიხედვით, არამედ სავალდებულოა გამოეშვათ პროდუქცია კომპლექტურად, ასორტიმენტით, სათანადო ხარისხისა და დაწესებული თვითღირებულების მიხედვით. და აი თუ ამ თვალსაზრისით შევაფასებთ ჩვენს მუშაობას,—ამბობს ამხ. შჩერბაკოვი,—სხვანაირად შეფასება კი ახლა შეუძლებელია, პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ ნაკლი ჩვენ ბევრი და ძალიან ბევრი გვაქვს. ეს ნაკლოვანებანი, მწვავედ, ბოლშევიკურად გამოააშკარავა თავის მოხსენებაში ამხ. მალენკოვმა.

ამხ. შჩერბაკოვი დაწვრილებით ჩერდება მოსკოვისა და მოსკოვის ოლქის მთელ რიგ საწარმოთა არადამაკმაყოფილებელი მუშაობის მიზეზებზე; ეს მიზეზებია ზოგიერთი სახალხო კომისარიატისა და ადგილობრივი პარტიული ორგანიზაციების მხრივ არაკონკრეტული, ქაღალდით ხელმძღვანელობა, ამ საწარმოთა ხელმძღვანელების მეტიდურობა, ტექნოლოგიური პროცესის დარღვევა, უთაურობა, არაორგანიზებულობა, სუსტი ბრძოლა სამუშაოს გაცდენასთან, მოცდენასთან და წუნთან.

თავისი გამოსვლის დასასრულს ამხ. შჩერბაკოვი ამბობს:—XVIII სრულიად-საკავშირო პარტიული კონფერენციის გადაწყვეტილებებით შეიარაღებული პარტიული ორგანიზაციები გადაჭრით მობრუნდებიან მრეწველობისა და ტრანსპორტისაკენ. პარტიული ორგანიზაციები დარაზმავენ ყველა მშრომელს XVIII სრულიად-საკავშირო პარტიული კონფერენციის გადაწყვეტილებათა განუხრელად შესრულებისათვის და საბჭოთა კავშირის ხალხები, თავიანთი კომუნისტური პარტიის, ბოლშევიკური ცენტრალური კომიტეტისა და თავისი ბელადის ამხანაგ სტალინის გარშემო დარაზმულნი, ახალ გამარჯვებებს მიაღწევენ კომუნიზმის მშენებლობაში.

ორატორის უკანასკნელ სიტყვებს ხანგრძლივი ტაში ჰფარავს.

თავის გამოსვლაში საკ. კ. პ. (ბ) ბაშკირეთის საოლქო კომიტეტის მდივანმა ამხ. **ი. ს. ანოშინმა** ილაპარაკა იმაზე, რომ ორი სტალინური ხუთწლედის მანძილზე ბაშკირეთის ასს რესპუბლიკაში შექმნილია შედარებით განვითარებული მრეწველობა—საკავშირო მნიშვნელობის ათობით დიდი ქარხანა. ახლა მთელი იმ ნავთის 80 პროცენტზე მეტს, რასაც მეორე ბაქოში იღებენ, ბაშკირეთი იძლევა. ოქროს მრეწველობამ და მსუბუქმა მრეწველობამ წარმატებით შეასრულეს 1940 წლის გეგმა. მაგრამ, ამბობს ამხ. ანოშინი, ბაშკირეთის ნავთის მრეწველობას გასულ წელს გეგმა არ შეუსრულებია.

აღიარებს რა, რომ ნავთის მრეწველობის ჩამორჩენისათვის პირველ რიგში პასუხისმგებლობა ეკისრებათ პარტიის ბაშკირეთის საოლქო კომიტეტს და ნავთის რაიონების პარტიულ ორგანიზაციებს, ამხ. ანოშინი მთელ რიგ პრეტენზიებს უყენებს სსრ კავშირის ნავთის მრეწველობის სახალხო კომისარიატს, რომელიც საჭირო დახმარებას არ უწევს ბაშკირეთის ნავთის მრეწველობის მუშაკებს.

ლატვიის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **ი. ე. კალნბერზინი** თავის სიტყვას იწყებს ლატვიის სს რესპუბლიკის ფართო აყვავების დახასიათებით იმ ნახევარი წლის განმავლობაში, რაც ლატვია საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში შევიდა.

ამხანაგმა სტალინმა დავალება მოგვცა: უახლოესი 4-5 წლის განმავლობაში გადავაქციოთ აგრარული ლატვია მოწინავე ინდუსტრიულ რესპუბლიკად. 1941 წლისათვის რესპუბლიკური სახალხო კომისარიატების მიხედვით დაგეგმილია სამრეწველო წარმოების მნიშვნელოვანი ზრდა. ასეთი ზრდის საშუალებას მხოლოდ ის გარემოება იძლევა, რომ ლატვია საბჭოთა კავშირის სოციალისტურ სისტემაში შევიდა, ლატვია უნდა დაეწიოს საბჭოთა კავშირის მოძმე რესპუბლიკებს და გამოიყენოს მთელი რეზერვები და შესაძლებლობანი.

კონფერენციამ ერთსულოვანი ტაშით დაჰფარა ამხ. **კალნბერზინის** უკანასკნელი სიტყვები იმის შესახებ, რომ ლატვიელი ბოლშევიკები მზად არიან გასწიონ წინ, დაეწიონ მოძმე რესპუბლიკებს ლენინურ-სტალინური ცენტრალური კომიტეტისა და საყვარელ ამხანაგ სტალინის ხელმძღვანელობით.

უკრაინის კ. პ. (ბ) ვოროშილოვგრადის საოლქო კომიტეტის მდივანმა ამხ. **ა. ი. გაევოიმ** მოიყვანა ციფრები, რომლებიც გვიჩვენებენ, რომ ოლქის ქვანახშირის მრეწველობამ 1940 წლის მეორე ნახევარში გააუმჯობესა თავისი მუშაობა. მაგრამ ოლქი მაინც მოვალედ რჩება ქვეყნის წინაშე.

საკ. კ. პ. (ბ) ივანოვის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **გ. ნ. პალცევი** სწორად სცნობს იმ კრიტიკას, რომელიც ივანოვის საოლქო პარტიული ორგანიზაციის შესახებ მოცემულია ამხ. მალენკოვის მოხსენებაში.

საზღვაო ფლოტის სახალხო კომისარი ამხ. **ს. ს. დუკელსკი** სავსებით სამართლიანად სცნობს ამხ. მალენკოვის მიერ საზღვაო ფლოტის მუშაობის ნაკლოვანებათა და საზღვაო ფლოტის სახალხო კომისარიატის ხელმძღვანელობის კანცელარულ-ბიუროკრატიული მეთოდების გაკრიტიკებას და აცხადებს, რომ ამ კრიტიკის გაკვეთილები სავსებით შეთვისებული იქნება.

აზერბაიჯანის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **მ. დ. ბაგიროვი** ლაპარაკობს იმ განსაკუთრებული ყურადღების შესახებ, რომელსაც პარტია, მთავრობა და პირადად ამხანაგი სტალინი უთმობენ აზერბაიჯანის ნავთის მრეწველობას. ამ ყურადღებით აღფრთოვანებულმა ნავთის მრეწველობის მუშაკებმა 1940 წელს ახალი წარმატებანი მოიპოვეს —გაიზარდა შრომის ნაყოფიერება, გადიდდა პროდუქციის გამოშვება. მაგრამ, — აღნიშნავს ამხ. ბაგიროვი, — აზერბაიჯანის პარტიულმა ორგანიზაციებმა ჯერ კიდევ ვერ გარდაქმნეს პარტიულ-პოლიტიკური მუშაობა ნავთის მრეწველობაში, ვერ აამაღლეს იგი იმ ამოცანათა დონემდე, რომლებიც ამხანაგმა სტალინმა დაგვისახა მის მოხსენებაში საკ. კ. პ. (ბ) XVIII ყრილობაზე.

თავის გამოსვლის დასასრულს ამხ. ბაგიროვმა კონფერენციას სიტყვა მისცა, რომ აზერბაიჯანის ბოლშევიკები ყველაფერს გააკეთებენ, რათა უზრუნველჰყონ ნავთის მრეწველობის — სახალხო მეურნეობის ამ უმნიშვნელოვანესი დარგის გეგმის მთლიანად და გადაჭარბებით შესრულება.

საღამოს სხდომაზე უკანასკნელი გამოვიდა უკრაინის კ. პ. (ბ) დნეპროპეტროვსკის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ს. ბ. ზადიონჩენკო.**

ამხ. **ზადიონჩენკოს** გამოსვლით დამთავრდა 17 თებერვლის საღამოს სხდომა.

18 თებერვლის დილის სხდომის დღიური

საკ. კ. პ. (ბ) XVIII სრულიად-საკავშირო კონფერენციის დილის სხდომაზე, რომელიც ამხ. ა. ა. **ანდრეევის** თავმჯდომარეობით გაიხსნა, გრძელდებოდა კამათი ამხ. **გ. მ. მალენკოვის** მოხსენების გამო — „პარტიულ ორგანიზაციათა ამოცანები მრეწველობისა და ტრანსპორტის დარგში".

პირველმა წარმოთქვა სიტყვა კიროვის სახელობის ქარხნის (ლენინგრადი) დირექტორმა ამხ. **ი. მ. ზალცმანმა.** მან თავისი სიტყვა მიუძღვნა სოციალისტური მრეწველობის ერთერთ უმნიშვნელოვანეს პრობლემას — წარმოების მეთაურთა კადრების მომზადებასა და აღზრდას.

საკ. კ. პ. (ბ) ხაბაროვსკის სამხარეო კომიტეტის მდივანმა ამხ. **გ. ა. ბორკოვმა,** აღნიშნა რა შორეულ აღმოსავლეთში მრეწველობის, ტრანსპორტისა და მშენებლობის წარმატებანი, სთქვა:

— ხაბაროვსკის მხარეს სამართლიანად უწოდებენ სტალინურ ახალმშენს. მრეწველობის უმთავრესი დარგები აქ სწორედ სტალინური ხუთწლედების მანძილზე განვითარდნენ.

სატრანსპორტო მანქანათმშენებლობის უდიდესი საწარმოს — კუიბიშევის სახელობის კოლომნის ქარხნის მუშაობას თავის სიტყვაში ანალიზს უკეთებს საკ. კ. პ. (ბ) კოლომნის საქალაქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **მ. ი. მალახოვი.**

ესტონეთის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **კ. ი. სიარე** აღნიშნავს, რომ მრეწველობისა და ტრანსპორტის საკითხებს, რომლებსაც კონფერენცია იხილავს, დიდი მნიშვნელობა აქვთ ახალგაზრდა საბჭოთა ესტონეთის ბოლშევიკებისთვისაც.

ამხ. სიარეს შემდეგ ამხ. მალენკოვის მოხსენების გარშემო სიტყვებით გამოვიდნენ: ბელორუსიის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **პ. კ. პონომარენკო,** ყაზახეთის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **ნ. ა. სკვორცოვი,** როსტოვის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ბ. ა. დვინსკი,** საკ. კ. პ. (ბ) თათრეთის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ა. მ. ალემასოვი** და კარელია-ფინეთის სს რესპუბლიკის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **გ. ნ. კუპრიანოვი.**

ამხ. კუპრიანოვის გამოსვლის შემდეგ თავმჯდომარემ ამხ. **ანდრეევმა** წინადადება შეიტანა, რომ ამხ. მალენკოვის მოხსენების გამო წარმოდგენილი თეზისები მიღებულ იქნას საფუძვლად, ხოლო შესწორებებისა და დამატებების განსახილველად, აგრეთვე ამხ. მალენკოვის მოხსენების გამო რეზოლუციის საბოლოო ტექსტის შესამუშავებლად არჩეულ იქნას კომისია.

18 თებერვლის საღამოს სხდომის დღიური

კონფერენციის 18 თებერვლის საღამოს სხდომაზე გრძელდებოდა ამხ. **გ. მ. მალენკოვის** მოხსენების განხილვა. თავმჯდომარე ამხ. ა. ა. **ანდრეევი** სიტყვას აძლევს უკრაინის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანს ამხ. **მ. ა. ბურმისტენკოს.**

ამხ. ბურმისტენკოს შემდეგ სიტყვებით გამოვიდნენ: საკ. კ. პ. (ბ) გორკის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **მ. ი. როდიონოვი,** ლიტვის კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ამხ. **ა. ი. სნეჩკუსი,** საკ. კ. პ. (ბ) ჩელიაბინსკის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **გ. დ. საპრიკინი** და საკ. კ. პ. (ბ) სტალინგრადის საოლქო კომიტეტის მდივანი ამხ. **ა. ს. ჩუიანოვი.**

ამხ. ჩუიანოვის გამოსვლის შემდეგ თავმჯდომარემ **ა. ა. ანდრეევმა,** გამოაცხადა, რომ ამხ. მალენკოვის მოხსენების გამო გამართულ კამათში გამოვიდა 31 კაცი, და შემოსულია წინადადება კამათის შეწყვეტის შესახებ. კონფერენციამ ეს წინადადება მიიღო. შემდეგ ამხ. ა. ა. ანდრეევი იუწყება: რადგან კამათში გამოსულ ორატორთა სიტყვებში მოხსენების თეზისების საწინააღმდეგო აზრები არავის გამოუთქვამს ამხ. მალენკოვი საბოლოო სიტყვაზე უარს ამბობს.

სამანდატო კომისიის მოხსენებისათვის სიტყვა ეძლევა ამხ. **ნ. ნ. შატალინს.**

კონფერენცია ერთხმად ამტკიცებს სამანდატო კომისიის მოხსენებას და გადადის ამხ. გ. მ. მალენკოვის მოხსენების—„პარტიულ ორგანიზაციათა ამოცანები მრეწველობისა და ტრანსპორტის დარგში" გამო მიღებულ რეზოლუციის დამტკიცებაზე. კონფერენციის მიერ დილის სხდომაზე არჩეული კომისიის სახელით ამხ. **გ. მ. მალენკოვს** შემოაქვს წინადადება დამტკიცდეს მოხსენების თეზისები, როგორც კონფერენციის რეზოლუცია, მთელი რიგი რედაქციული შესწორებებითა და დამატებებით.

თავმჯდომარე ამხ. ა. ა. ანდრეევი კენჭს უყრის ამ წინადადებას და ამბობს:

— ამრიგად, რეზოლუცია კონფერენციის დღის წესრიგის პირველ საკითხზე დამტკიცებულია ერთხმად.

კონფერენცია გადადის დღის წესრიგის მეორე საკითხზე—„1940 წლის სამეურნეო შედეგები და სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების გეგმა 1941 წლისათვის". სიტყვა მოხსენებისათვის ეძლევა სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს თავმჯდომარის მოადგილესა და სახელმწიფო საგეგმო კომისიის თავმჯდომარეს ამხ. **ნ. ა. ვოზნესენსკის.**

დიდი ყურადღებითა და ინტერესით უსმენენ დელეგატები ამხ. ვოზნესენსკის შინაარსიან მოხსენებას, რომელიც აჯამებს გასული წლის სამეურნეო მშენებლობის შედეგებს და 1941 წლისათვის გრანდიოზულ ამოცანებს სახავს მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ტრანსპორტისა და კაპიტალური მშენებლობის დარგში.

— დიდია ჩვენი წარმატებები.—ამბობს ამხ. ვოზნესენსკი თავის მოხსენების დასასრულს. ამ წარმატებებს ჩვენ უნდა ვუმადლოდეთ ბოლშევიკური პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს, უნდა ვუმადლოდეთ ჩვენს სტალინს.

ყველა დამსწრე ფეხზე დგება და აღფრთოვანებული ოვაცია იმართება პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პატივსაცემად, სოციალიზმის ყველა გამარჯვებათა ორგანიზატორისა და სულისჩამდგმელის ამხანაგ სტალინის პატივსაცემად. დარბაზის ყოველი მხრიდან მოისმის მისასალმებელი შეძახილები:

— გაუმარჯოს ამხანაგ სტალინს!

ამით კონფერენციის 18 თებერვლის საღამოს სხდომა იხურება.

წითელი არმიის დღესასწაული

მუშურ-გლეხური წითელი არმია და სამხედრო-საზღვაო ფლოტი მთელ საბჭოთა ხალხთან ერთად დღესასწაულობს თავისი არსებობის ოცდასამი წლისთავს. გამარჯვებული სოციალიზმის ქვეყნის მასები სიყვარულისა და სიამაყის გრძნობით შესცქერიან სსრ კავშირის უძლეველობის ერთგულ დამცველს — წითელ არმიას და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს, რომელთაც მრავალჯერ დაიცავს თავიანთი გმირობით ჩვენი დიადი სამშობლო.

წითელი არმია და სამხედრო-საზღვაო ფლოტი განუწყვეტლივ იზრდებოდა და მტკიცდებოდა საბჭოთა სახელმწიფოს გაძლიერებასთან ერთად. დღეს საბჭოთა ქვეყნის არმია — წითელი არმია და სამხედრო-საზღვაო ფლოტი — წარმოადგენს უძლეველ ფოლადისებურ ძალას, რომელიც შეიარაღებულია მოწინავე სამხედრო ტექნიკით.

სამოქალაქო ომის მძიმე წლებში წითელმა არმიამ და სამხედრო-საზღვაო ფლოტმა მთელს საბჭოთა ხალხთან ერთად ვაჟკაცურად დაიცვა ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის მონაპოვარნი. მათ სასტიკად დაამარცხეს თეთრგვარდიელთა ბანდები, ბურჟუაზიულ-კულაკური კონტრრევოლუცია და ინტერვენტები.

წითელი არმიის და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ამ სახელოვანი გამარჯვებების საფუძველი მდგომარეობდა იმაში, რომ ის შესდგებოდა ხალხის საუკეთესო შვილებისაგან, ემსახურებოდა და იცავდა მთელი ხალხის ინტერესებს.

საბჭოთა სახელმწიფოს არსებობის არც ერთ მომენტში არ შეწყვეტილა წითელი არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის განუყრელი, ორგანიული კავშირი თავის ხალხთან. დიდი **სტალინი** მუშურ-გლეხური წითელი არმიის ათი წლისთავისადმი მიძღვნილ თავის სიტყვაში ამბობდა: „მსოფლიოში არსად არ არის არმიისადმი ასეთი სასიყვარულო და მზრუნველობითი დამოკიდებულება ხალხის მხრივ, როგორც ჩვენში... ჩვენი არმია მსოფლიოში ერთად-ერთი არმიაა, რომელსაც თანაუგრძნობენ და მხარს უჭერენ მუშები და გლეხები. ამაშია მისი ძალა, ამაშია მისი სიმტკიცე“. ეს ბრწყინვალე სიტყვები შესანიშნავად, მთელი სიღრმით ახასიათებს საბჭოთა ხალხისა და წითელი არმიის მჭიდრო ურთიერთ კავშირს.

წითელი არმიისა და წითელი ფლოტის ძლიერების მთავარ საწინდარსა და წყაროს წარმოადგენს ის, რომ იგი შექმნა და გამოაწრთო ბოლშევიკურმა პარტიამ, **ლენინმა და სტალინმა.**

ჩვენი მუშურ-გლეხური წითელი არმია არის ხალხთა განმათავისუფლებელი არმია. წითელი არმია ყოველთვის ანთავისუფლებდა ჩაგრულ ხალხებს და უზრუნველჰყოფდა მათს პოლიტიკურ და ეკონომიურ თავისუფლებას და დამოუკიდებლობას. სწორედ ამიტომ იყო და არის იგი მახლობელი, მშობლიური და საყვარელი საბჭოთა კავშირის ყველა ხალხისათვის. წითელი არმია ყოველთვის მტკიცედ იცავდა და იცავს საბჭოთა ხალხის ბედნიერ და თავისუფალ ცხოვრებას. „წითელი არმია, როგორც ერთი კაცი, ყოველ წამს მზად არის შეასრულოს თავისი წმინდა მოვალეობა გამარჯვებული შრომის სახელმწიფოს დამცველისა. როგორც ერთი კაცი, მზად არის სიხარულით შესწიროს სიცოცხლე ლენინ-სტალინის დიად საქმეს“ (ვოროშილოვი).

წითელი არმიის ამ საბრძოლო მზადყოფნისა და ძლევამოსილების ბრწყინვალე დემონსტრაციას წარმოადგინდნენ ხასანისა და ხალხინ-გოლის ბრძოლები, როდესაც ჩვენმა მამაცმა მეომრებმა საკადრისი პასუხი გასცეს იაპონელ სამურაებს; წითელი არმიის და სამხედრო-საზღვაო ფლოტისა და ავიაციის ლეგენდარული გმირობის დემონსტრაციას წარმოადგენს ბრძოლა ფინეთის თეთრგვარდიელების წინააღმდეგ, როდესაც ჩვენმა მამაცმა მეომრებმა გაანადგურეს მანერჰაიმის ხაზი, რომელიც მანამდე აუღებელ ციხე-სიმაგრედ ითვლებოდა; წითელი არმიის მამაცობისა და განმათავისუფლებელი მისიის შესანიშნავ კაქტს წარმოადგენს დასავლეთ უკრაინისა და დასავლეთ ბელორუსიის ხალხების განთავისუფლება პოლონელი პანების მონობისაგან.

წითელი არმია და სამხედრო-საზღვაო ფლოტი გარემოსილია საბჭოთა ხალხის მზრუნველობით. წითელი არმიისა და სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ძლიერება განუწყვეტლივ იზრდება, მაგრამ ჩვენ კარგად გვახსოვს, რომ საბჭოთა კავშირი გარემოცულია კაპიტალისტურ სახელმწიფოებით. ჩვენ ხალხს კარგად ახსოვს დიდი **სტალინის** სიტყვები: „საჭიროა ყოველნაირად გავაძლიეროთ და განვამტკიცოთ ჩვენი წითელი არმია, წითელი ფლოტი, წითელი ავიაცია, თავდაცვა-ავიაქიმი. საჭიროა მთელი ჩვენი ხალხი ვიყოლიოთ მობილიზაციური მზადყოფნის მდგომარეობაში სამხედრო თავდასხმის საფრთხის წინაშე, რათა არავითარ „შემთხვევითობას“ და ჩვენი გარეშე მტრების არავითარ ოინებს არ შევხვდეთ მოუმზადებელი“... ამიტომ არის, რომ საბჭოთა პატრიოტების მრავალმილიონიანი არმია გატაცებით სწავლობს სამხედრო საქმეს და მზად არის ყოველთვის განმანადგურებელი პასუხი გასცეს ყველა თავდამსხმელს.

მეორე იმპერიალისტური ომის ხანძარი, რომელიც დღეს მძვინვარებს კაპიტალისტურ ქვეყნებში და რომელიც ახადგურებს ქალაქებს, სოფლებს, ადამიანებს, კულტურის ძეგლებს—თანდათან ფართოვდება. მხოლოდ საბჭოთა კავშირი სდგას მთელს მსოფლიოში როგორც მშვიდობიანობისა და ბედნიერების შუქურა. ჩვენი წითელი არმია, სამხედრო-საზღვაო ფლოტი და ავიაცია ჩვენი ხალხის მშვიდობიანი ცხოვრების გუშაგს წარმოადგენენ.

საბჭოთა მწერლობის უდიდეს მოვალეობას წარმოადგენს თავის ხალხთან ერთად მხურვალე მონაწილეობა მიიღოს ჩვენი ქვეყნის თავდაცვის განმტკიცების საქმეში. საბჭოთა მწერლები სრულყოფილად უნდა დაეუფლონ სამხედრო საქმეს, რათა საჭიროების შემთხვევაში იარაღითაც დაიცვან სოციალისტური სამშობლო.

ამასთან ერთად საბჭოთა მწერლებმა თავიანთ მხატვრულ ნაწარმოებებში — ლექსებში, პოემებში, მოთხრობებში, რომანებში, პიესებში — უფრო სრულყოფილად უნდა ასახონ ცხოვრება და ბრძოლა ჩვენი გმირული წითელი არმიისა, სამხედრო-საზღვაო ფლოტისა და ავიაციისა.

ამ ამოცანების განხორციელებისათვის თავდადებულად უნდა იმუშაონ საბჭოთა მწერლებმა.

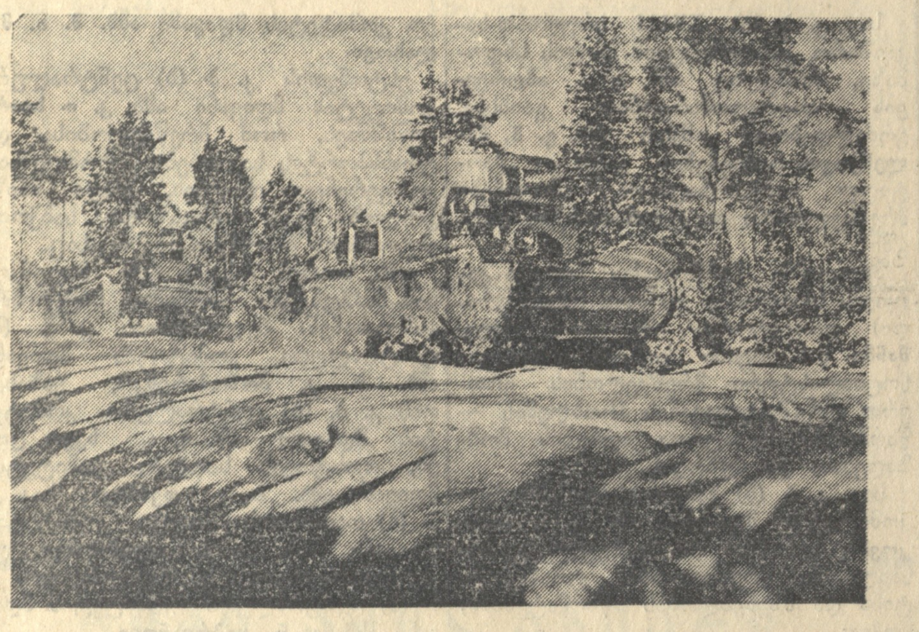

ტანკები

ოთხი წელი ს. ორჯონიკიძის გარდაცვალებიდან

ორჯონიკიძე

(ადგილები პოემიდან)

ალექსანდრე გომიაშვილი

ალარ შორდება მაღალ მთებს
შავი ლემადის ღამე.
სძინავთ მიუვალ ქარაფებს,
სძინავთ გზებსა და ხრამებს.
ხანდისხან გადმოანათებს
მთვარე ქისტეთის მხარეს.
მოსჩანს გოითის ხეობა,
მიურიდების ბინა.
ჩამდგარა მთათა ღრეობა,
ხევში მდინარე ბზინავს,
მშფოთვარე მოსახლეობას
ბნელ აულებში სძინავს.
იქაც კლდეების მხრებია
და ბილიკები ბნელი.
მდინარეს გაურღვევია
კავკასიონის ყელი
და შიგ შეჭრილი ხევია
და ის პატარა ველი.
ბალახიც არსად შრიალებს,
არსად ყივილი არი.
კლდეებში მოხეტიალე
ჩადგა, სულ ჩადგა ქარი.
მხოლოდ კი ერთგან მდინარე
ხევს ახმიანებს ზარით.

ეს არღუნია მქუხარე,
კლდეს ეჯახება წყალი.
კლდე კი დგას...
კლდესაც მდუღარე
ცრემლი სდის ნაავდრალი
და ხევს დასცქერის მწუხარე
დადუმებული, მწყრალი.
წყალი კი, ისევ ღრიალებს,
ბანია თანაბარი. —
ხევში ქარი თუ წრიალებს,
თითქოს ჩადგაო ქარი?
არა, ეს ქვიშა ჩხრიალებს,
ისმის ნაბიჯი ჩქარი.
ისმის ხევიდან ფარული
ნელი სტვენა და ჩქამი,
ბნელ ღამეს ნიავქარული
ხმა მოაქვს წამის-წამით;
შარას აღვიძებს თქარუნი,
ცხენთა თქარუნი ღამით.
ძოდის გაბმული ჩხერანი,
ქვიშას ედება ალი.
მერანს შეხვივის მერანი,
ისმის ჟღერანი ნალის;
ლაშქარს წინ უძღვის ელანი
ამოღებულის ხმალით.
?ადას ჩაწყობს ??ვებ??,
ცხენებიც ლაგმებს ხრავენ.
ძოდის ლაშქარი არკაში,
მოახმიანებს ღამეს;
ხმალთა და შუბთა კაშკაში
ანათებს გზებს და ხრამებს.
შემდეგ ნიავიც ილვიძებს
და შრიალებენ ხენი...
ორბის მხრებივით აიწევს
ქარში ნაბადის ფრთენი —
მთაზე დგას ორჯონიკიძე
ატოტებულის ცხენით!

გოითის გაღმა ველია,
ერთი ტრიალი ველი.
კლდეც მტირალია, სველია—
გრიალებს შაროელი;
შიგ წინაპრების ცრემლია,
მთების ნაგური ძველი.
მორბის მდინარე არღუნი,
ჩემი სიმღერა წმინდა —
თან მოაქვს ტალღა ლახტური
ქუხილი მაღალ მთიდან;
კლდეები შემორახტული
იმზირებიან მშვიდათ.
ყოველი წვეთი მყინვარის
ჯერ თუ ციმციმებს ცვარად,
შემდეგში გაუცინარი
წყარო წამოვა ღვარად —
ზვირთი ზვირთს დაჰკრავს მდინარის,
ჩამოვარდება ბარად.
მოვა და ტალღებს თოშიანს
მოათამაშებს მწყრალი.
სად ვინ სწორებთან დოლშია,
სად ვინ ეხშია მქრალი;
მოგრაგნის მთების ოხშივარს
ღვართქაფიანი წყალი.
ასევე ჰაუხებიდან
მხედარი მოსდევს მხედარს —
გზაზე ორბები სხდებიან,
კლდეშიც ორბები სხედან;
მხედრებს ყივილით ხვდებიან
დიდი გოითის ხევთან.
და მთების ნიაღვარები
მოიხვეტს ჰაღებს ქვიანს...
გახელებული ცხენებით
კლდეზე ქისტები ჰქრიან,
მათაც გაშლილი ნაბდებით
მთების ორბები ჰქვიათ.
ღამეს ღრუბლებში ეთია,
ნისლში ეძინა კლდესა —
ახლა ამდგარან ერთიან
მთების ბორგვნა და კვნესა
და ტალღებივით ერთვიან
ცრემლები მდინარესა.
ხევი-ხევს ერთვის ღვარებით,
რაზმი რაზმს გრიალითა.
კლდეზე წკრიალებს ნალები,
ისმის ქუხილი ცითა —
მოდიან ნაბდიანები
კალთების შრიალითა.
ხევში კი, ისევ ნისლი წევს
და შრიალებენ ხენი....
ორბის მხრებივით აიწევს
ქარში ნაბადის ფრთენი —
მთაზე დგას ორჯონიკიძე
ატოტებულის ცხენით.

თეიმურაზ მესამე

ნ ო ვ ე ლ ა

ივ. იოსელიანი

ხანგრძლივმა შიმშილმა ნალოგინევი ქალივით მიმასუსტა. დავკარგე ჩემი ერთად-ერთი სიმდიდრე — უდარდელობა და სიცილის უნარი. იმ დღეს უკანასკნელი ოცდახუთი მანეთით კვერცხი ვიყიდე, ვკარი წკიპურტი და ცილიან-გულიანა უმად გადავყლაპე. პური რომ მქონოდა, პური, რომელიც წინა ღამის სიზმარში ვნახე, მოგეცათ სიცოცხლე, გუნებაზე დავდგებოდი...

იღბლიანი შეხვედრის იმედი არა მქონდა. ქუჩაში უმიზნო ხეტიალს შინ დაბრუნება ვამჯობინე და ისევ ლოგინს მივაშურე. ძილი, მოგეხსენებათ უებარი წამალია შიმშილის წინააღმდეგ.

დიდხანს მეძინა, ალბათ როცა კარის კაკუნმა გამაღვიძა, ოთახში ბნელოდა.

ვინ არის? — წამოვიძახე ძლივს და გულმა ბაგი ბუგი დამიწყო. ვინც უნდა იყოს, გავიფიქრე, ასეთ პირობებში მეზობლის კატამაც რომ მოგაკითხოს, გაგიხარდება.

— მე ვარ. გამარჯობა!

ხმაზე ვიცანი. ჩემი ბავშვობის მეგობარი იყო, სიცოცხლის წყურვილით გახელებული ახალგაზრდა, რომელსაც ბედმა აქვანშიიე გაუღიმა ბროლის კბილებით. ახლა მას დიდი ადგილი ეჭირა შინაგან საქმეთა სამინისტროში.

— ისმეც შენს მტერს გაუმარჯვნია! — ვუპასუხე მშიერი ხმით და ასანთის კოლოფს ზედიზედ გავკარი. მეთერთმეტე ღერს ალი გაუჩნდა. ცეცხლის პაწაწინა ენამ სამჯერ მინაბა თვალი და ბოლოს, როგორც იყო, ძალა მოიკრიბა. ლამპა ავანთე.

შემომხედა.

— გამხდარხარ, ბიჭო! გეტყობა ისევ მარხულობ. აღარ გათავდა შენი დიდმარხვა?

—არა! — მოვუჭერი მოკლედ და დარცხვენილმა თავი ჩავქინდრე.

სანამ შარვალს ჩავიცვამდი, მას უკვე მოესწრო ჯიბე-უბეების დაცლა. მაგიდაზე თვალი მოვკარი ოთხვარსკვლავიან სარაჯიშვილს, ძეხვებს, მეგრულ სულგუნს, თეთრ პურს. იქვე წიგუსხედით სუფრას.

მესამე ჭიქამ შორი წარსული მოგვაგონა. გავიხსენეთ სოფელი, ოჩაფეხებზე შემდგარი პირველი სკოლა, გიმნაზია, ბოლოს უნივერსიტეტი. გოგი დიპლომიანი გამოიქცა რუსეთიდან, მე—უდიპლომო. მან ცოლი შეირთო და ქალ-ვაჟი მოასწრო, მე აბიბოს ნეკრესელივით განდეგილი ვცხოვრობდი.

— ეს შენი სადღეგრძელო იყოს! — ასწია მეოთხე ჭიქა მეგობარმა. —დღეგრძელობასთან ერთად გამარჯვებასაც გისურვებ. საამისოდ ყველაფერი გაქვს: ცოდნა, ნიჭი, ახალგაზრდობა. მაგრამ, არ გეწყინოს, ერთი რამ გაკლია...

მე თავდახრილი ვუსმენდი, როგორც ბრალდებული მრისხანე განაჩენს.

—გამბედაობა, რიხი, ერთგვარი თავხედობა, რომელიც საჭიროა ყოველი ადამიანისათვის, განსაკუთრებით დღეს. შე კაი კაცო, ანდროს ინჩი-ბინჩი არ გაეგება და პარლამენტის წევრია. სიმონ რეკვინი განათლების სამინისტროს უდგას სათავეში.

— მინისტრის პორტფელს რომ არავინ მომცემს, შენც კარგად იცი.

— იუსტიციის სამინისტროში არ იმუშავებ?

— არასოდეს! ქუდი რომ შემიგდო, არ შევყვები.

— კარგი. რედაქციაში მაინც ითანამშრომლე.

— ჩემს სიცოცხლეში უბრალო კორესპონდენციაც არ დამიწერია.

— ერთის სიტყვით, შენ ისეთი რაში ყოფილხარ, რომ არც ერთ იტლისათვის არ გამოდგები. დაწექი და იკითხე „წამებაი წმინდაი შუშანიკასი“.

გამეცინა. წრფელი გულით ამბობდა და მეც, სიტყვა რომ დაამთავრა, მადლობა გადავუხადე.

ეს ვახშამი მაინც მოულოდნელი სიხარულით დამთავრდა. როცა საათმა თერთმეტის ნახევარი დარეკა, გოგიმ წასვლა დააპირა და სწორედ აქ გამოირკვა, რომ არც ისე უიღბლო ყოფილვარ: უეცრად რაღაცა გაახსენდა.

გუშინ სიონის ქუჩაზე ელისაბედ მაჩაბლის ქალი შეხვედრია ქართული თავხურვით და ქარვის გრძელი კრიალოსნით. დაუწყებისათვის უფრო გრძელი საყვედური უთქვამს და ბოლოს შეხვეწნია: გეთაყვა, ქართულის კარგი მცოდნე მასწავლებელი მიშოვნე როგორმეო. ერთ დიდ კაცს სჭირდება და ვინც იკისრებს, ფული თავზე საყრელი ექნებაო.

გულმა ისევ ბაგა-ბუგი დამიწყო.

— ვინ არის ეგ მოცლილი? — ვკითხე დაეჭვებით.

— დაიცა, ყური დამიგდე. ეს გახლავს მოსკოვიდან გადმოხვეწილი გარუსებული ბაგრატიონი, რომელსაც ახლა სოლოლაკში საუკეთესო სახლი უჭირავს. 40 წლის კაცია თურმე. წითლებისათვის ძლივს დაუღწევია თავი ახალგაზრდა ცოლით და უთვალავი სიმდიდრით. უთქვამს: ახლა დავიბადე, ეს არის ჩემი ნამდვილი სამშობლოო.

— მერე?

— მერე ის, რომ ხვალ დილით ფეხზე უნდა დამხვდე. მოგიტან ჩემს ყაისფერ კოსტუმს და ელისაბედის წერილს. პირველი ლორდს დაგამსგავსებს, მეორე ქვას გახეთქს.

წავიდა.

იმ ღამეს, სანამ დავიძინებდი, გალიაში დამწყვდეულმა დიასახლისის მამალმა სამჯერ იყივლა ისეთი ხმით, თითქოს ტურა ახრჩობსო.

O

დილის ათ საათზე უკვე მზად ვიყავი. ბოთლში ჩარჩენილი კონიაკით გული გავიმხნევე და ოთახი დავტოვე.

რა ცოტაა საჭირო იმისათვის, რომ ადამიანში უეცარი ცვლილება მოხდეს! ხელებსა და ფეხებში კუნთების სიმკვრივე ვიგრძენი. მზემ, რომელიც უხვად იყო დაღვრილი თბილისის ქუჩებში, ბავშვივით გამახარა. ყველაფერი ვაპატიე სამყაროს: სიყალბე, უსამართლობა, მხეცური ბრძოლა არსებობისათვის. „ყველა ბედნიერია ამ ქვეყნად“, — ვფიქრობდი და ვერ გამეგო რა იყო ჩემი სასოწარკვეთილების მიზეზი.

ნელი ნაბიჯით გავყევი რუსთაველის პროსპექტს. აი ჩემი საყვარელი სახლი ქართული აივნით. აქ ხშირად ვხედავ მოხუც ქალს, გაკვირვებით რომ აჰყურებს ჩალმით თავშეხვეულ ინდოელებს, მოკლეკაბიან შოტლანდიელებს, ინგლისურ ჯორებს.

ბაღის პირდაპირ ქვეითი ჯარის ოცეული მოდის „ნარიმანა გოცაძის“ სიმღერით.

ნაბიჯი ავაჩქარე.

მოედანზე ქალაქის საათის ისარი თერთმეტის ნახევარს აჩვენებს. ათი წუთის შემდეგ მე და ის უცხო პიროვნება ერთმანეთს გავიცნობთ. შთამომავლობით არისტოკრატი უთუოდ ჯენტლემენია. „დაბრძანდით, რითი შემიძლიან გემსახუროთ?“.. შეხვედრის პირველი წუთების უხერხულობა მალე გაივლის. დავმეგობრდებით. და აქვე წარმოვიდგინე მისი გარეგნობა: უთუოდ მაღალი, ჯიშიან სახეს ოდნავ მოხრილი ცხვირი და ფართო თვალები ამშვენებენ. ღიმილის დროს შვენის მიჯრით ჩამჯდარი თეთრი კბილები. ლაპარაკობს დინჯად, მოფიქრებით...

კარებთან მივედი, დავრეკე და ვუცდი.

ასეთი ვეება იშვიათად მინახავს: ჩემს წინ ზღნივით დადგა ტიპიური მეკარე—კარტუზიანი ქუდით და კისერზე დაფენილი წითური ფაფარით. მივესალმე და იქვე ვიგრძენი, რომ ამ შეცდომით მის თვალში ყოველივე ფასი დავკარგე. ბრიყვმა და უბრალო სახემ მედიდური გამომეტყველება მიიღო.

— მათი ბრწყინვალება დაღლილია და ისვენებს, — მაუწყა მან ბოხი ხმით, რომელსაც არყის სუნიც მოაყოლა. უბიდან ვერცხლის საათი ამოიღო, ცერის ირგვლივ ძეწკვს ატრიალებს და მიცდის, როდის წავალ.

უკვე მივხვდი, რა იყო საჭირო. თვალებში მრისხანება დავანთე და ვუბრძანე:

— წადი და ახლავე მოახსენე თავადს, რომ მე მისი ნახვა მინდა! გესმის? ჩქარა!

მესმის, ბატონო, ამ წუთში!

და ათფუთიანი ახმახი ბოდიშით გამშორდა. რა თქმა უნდა, ძალიან კმაყოფილი დავრჩი ამ პირველი გამარჯვებით.

დიდხანს არ დამჭირდა ცდა. უზომოდ ზრდილობიანმა ლაქიამ ფრანგული რევერანსებით მიმიწვია სასტუმრო დარბაზში. მათმა ბრწყინვალებამ იქნებ ცოტა დაიგვიანოს და არ მოიწყინოთო, — მოიბოდიშა.

რა მომაწყენდა: ეს იყო ნამდვილი მუზეუმი. თეკური ხალიჩებისა და სპარსული ნოხების სიჩუმეში დავდიოდი და ვათვალიერებ ფაიფურის ჩინურ ლარნაკებს. ვენეციური ბროლის ძვირფასი ჭურჭელი ცისარტყელას ფერებით ბრწყინავს. მაღალ კვარცხლბეკზე დგას მარმარილოს თეთრი ვენერა. აი ბრინჯაოს პეტრე პირველი ტორებამართულ ცხენზე. გამახსენდა პუშკინის: „საით მიჰქრიხარ, სპილენძის ცხენო, და სად დაუშვებ“...

მაგიდის მარჯვნივ ვხედავ შავი ხის მძიმე ჩარჩოში ჩასმულ სურათს. დავიხარე და ვკითხულობ: „თავადის პორტრეტი. მოსკოვი, 1916.“ და იქვე ნაცნობი ხელით: ი. რეპინი.

მიკვირს, რითი დააინტერესა ამ კაცმა ფუნჯის დიდი ოსტატი. არც ლამაზია, არც თუ ისეთი მახინჯი. ვიწრო შუბლქვეშიდან ბოროტად იცქირება ხათაბალით დაჭერილი მელას ორი შეშინებული თვალი. გრძელი და კაუჭა ცხვირი ულვაშს მიუგავს. მსუქანი ყურები, პაწაწინა ნიკაპი... ძნელი გამოსარკვევია, რა ეროვნებას უნდა ეკუთვნოდეს.

ცუდი შთაბეჭდილების გასაქარწყლებლად სურათს ზურგი შევაქციე, როცა კარი გაიღო და ისევ ის რეპინის თავადი დამიდგა თვალწინ. ნელი ნაბიჯით მოდის ჩემკენ.

მივუახლოვდი, მოკრძალებით მივესალმე და წერილი გადავეცი.

დავსხედით. შეპარვით ვადევნებ თვალს მის მოღუშულ სახეს. წერილის პირველი გვერდი წარბშეკვრით გადაიკითხა, ვილი ცუდ შედეგს, მაგრამ რაღაცა იდუმალმა ძალამ გაარღვია ცილ ბაგეს ღიმილი მოჰგვარა. მადლობა ღმერთს, — გავიფიქრე დამშვიდებით, — იცინის კიდეც! წერილმა გასჭრა, ალბათ... და სიცილი უეცრად ხითხითად გადაიქცა. ხითხითებს ფილტვების ხრიალით, ყელში ბორგვით, მთელი სხეულის ცახცახით. შევხედე — გამაჟრჟოლა.

— ელიზავეტა... ელიზავეტა... დიდებული სახელია! გვარი კი რა მოგახსენოთ: მაჩა-ბელი! ხი, ხი, ხი!

— თქვენო ბრწყინვალებავ, — გავბედე მე, — ქართულად გვარიც საუცხოოდ ბჟერს.

— ო, რა თქმა უნდა! იცით? ის ძალიან ჰგავს ეკატერინე დიდს. ასე უთხარით, როცა ნახოთ. მაქებს ამ წერილში! თქვენი ნიჭის პატრონი ქართულს მალე ისწავლისო. საკვირველია, როგორ ამჩნევენ ეს ქალები ჩემში დიდ ნიჭს! ამ ხუთი წლის წინათ ბარონესა ნოლდემ მითხრა: „ხმისათვის რომ ყურადღება მიგექციათ, შალიაპინს დაჩრდილავდითო. მეც, რასაკვირველია, — დავიწყე გარჯიში, მაგრამ მეულლე ვერ იტანს ძლიერ ხმას და მისი თხოვნით სიმღერას თავი დავანებე... თავადის ქალი ვასილჩიკოვა — ახლა ის პარიზში ცხოვრობს — ყოველთვის მისაყვედურებდა: რატომ ლექსებს არა სწერთო. მოვკიდე კალამს ხელი და ბევრიც დავწერე. ერთი ჩემი ლექსი, თუ არ ვცდები, ასე იწყებოდა: ბელეეტ პარუს ადინოკი... მეტი აღარ მახსოვს. რევოლუციების შემდეგ მეხსიერებამ მიღალატა. ხშირად მავიწყდება სახელები, თვე, რიცხვი. დღეს, მაგალითად...

— დღეს შაბათია, თქვენო ბრწყინვალებავ, — გავახსენე გულშემოყრილმა.

— გუშინ ხომ პარასკევი იყო. დიახ! მეც მახსოვს ზოგი რამ. ექიმმა მითხრა: დამშვიდდით და მეხსიერება ისევ დაგიბრუნდებათო. თქვენი გვარი?

— ჯიშკარიანი.

— დჟიშკარიანი... შიშკარიანი... შეიშკარიანი... პოლონურსა ჰგავს.

— არა, თქვენო ბრწყინვალებავ, ნამდვილი ქართული გვარია.

— ქართული! საქართველო! ახ, რა გაგიჟებით მიყვარს ეს პატარა კუთხე! გასაგებიცაა: მე ხომ ქართველთა მეფის შთამომავალი ვარ. პაპა ჩემი... სახელი დამავიწყდა.. საქართველოს უკანასკნელი მეფის შვილიშვილი იყო.

— ფრიად საინტერესოა!

— საინტერესოა და საგულისხმოც! იცით, რა გითხრათ? მხოლოდ ჩვენს შორის დარჩეს ის საიდუმლო.

— სრული იმედი გქონდეთ!

ფრთხილად მიიხედ-მოიხედა ირგვლივ და ოდნავ გასაგონი ხმით სთქვა:

— მოსკოვში, თავად ობოლენსკის ქვრივის სალონში, ერთხელ სპირიტულ სეანსს დავესწარი. როცა ჩემი ჯერი დადგა, პაპიჩემის სული გამოვიწვიე. მთელი საათი ვუცადე სამარისებურ სიჩუმეში და ბოლოს გარკვევით მომესმა: „თეიმურაზ, მზად იყავ! შენ გელის მეფის გვირგვინი. იმ დღიდან სულიერი სიმშვიდე დავკარგე.

— კაცობრიობის ისტორია სავსეა მოულოდნელი ფაქტებით, — ვსთქვი მე თეიმურაზის გულის მოსაგებად და მოვიყვანე დაკარგული სამეფო გვირგვინების დაბრუნების რამდენიმე მაგალითი. გამხიარულდა.

— დასწყევლოს ღმერთმა! რაღაც მინდოდა მეკითხა და უცებ დამავიწ-

შავი ზღვის პირად

ნაწყვეტი პოემიდან „ეპოქის ავტორი“

სანდრო ეული

ზოგს იგონა: ეს ქალაქი
სამუდამოდ შესწყვეტს ღელვას,
მაგრამ მძაფრი ქარი იაჭრის
და ანათებს წყვდიადს ელვა.
სთქვეს: „შეღებოს ქუჩა სისხლმა,
და გაუტყდეს ქალაქს ძილი!“
ხმა მოისმა ვაჟკაცური
და მედგარი დაძახილი:
„ქუთაისის პატიმარი
ჩვენს ციხეში მოჰყავთ ისევ.
აქაც ხვდება რკინის კარი,
გულს იმედით მაინც ვივსებთ“.
და ამ ხმაზე ზღვა მოვარდა,
დაეჯახა ზვირთი ზვირთებს,
ეს ზღვა მოძმე შავ ზღვას ჰგავდა,
შუქურას რომ ღამით ინთებს.
დაიგრგვინა ხმამ მღელვარემ:
„დაგვენატრა მისი ნახვა,
ვინც გულს ჰფენდა აზრს ელვარეს,
ვინც ბრძოლის გზა დაგვისახა“.
დაეფარა ღრუბლებს მთვარე
და კუპრივით ღამე იდგა,
ტუსაღს არვინ მიაკარეს,
მხოლოდ ჩუმად ქარი ზღვიდან
მიიჭრა და მიესალმა:
„აქ არიან, ვინც გინატრა,
შენი რწმენის ნაპერწკალმა
იელვა და გზა გვინათა...“
ღამემ ფრთები დაარხია, —
და მიადგნენ ციხის კარებს,
სად ცოცხალთა სამარხია,
იქ ბნელ საკანს მიაბარეს.

ამ ციხეში დამარხული
მზიანი დღეც ავდარია,
აქ საამო გაზაფხული
სუსხიანი ზამთარია.
თუმცა ერთი ნაპერწკალი
ამ ციხეში იქცა ალად, —
ვერ ჩააქრეს იგი ალი,
თავს კი სთვლიდნენ უძლევ ძალად.
ის ტუსაღი ბნელ საკანში
გაეტაცა მაღალ ფიქრებს,
თვალწინ ედგა ის ქალაქი,
სადაც შლიდა ბრძოლის ზვირთებს,
სად ქარიშხალს გაშლილ ფრთებით
მოეყვანა რისხვა მთებად,
სად ისმოდა: „თუმცა ჩვენ ვკვდებით,
თქვენთვის მაინც გათენდება“.
აგონდება, — თავს დაეცა
მდიდართ ჯგანს ჭექა რისხვის,
მის წინ მუშა ჩაიკეცა,
ნატყვიარი თოფს ვერ ისვრის.
დაჭრილს სწრაფად მოეხვია,
თავის მკერდი მიაფარა,
ხალათს კალთა მოიხია,
შეუხვია მას იარა...
ბევრი სხვა რამ აგონდება
ბრძოლით განვლილ დღეებიდან,
ხან ემჩნევა დაღონება,
ხან რისხვას ჰყრის თვალებიდან,
აგონდება: მის საკანში
მოიყვანეს ვიღაც უცხო,
მან შეატყო ლაპარაკში —
შავი ზრახვა ჰფლობდა უცნობს.
და პასუხად მისთვის ჰქონდა
შეკითხვაზე მუდამ „არა,“
ხან პასუხსაც არ ეღირსოდა,
და ჯაშუში გაამწარა.
არ გასულა ორი დღე და
„სიმწრის ოფლი“ დაიღვარა.
შავი ზრახვის მქონე კაცი
ღამით სადღაც გაიპარა.

მას მეხილეც მოაგონდა,
ის სპარსელი ბიჭი ალი,
ციხეში რომ დადიოდა
და მოჰქონდა ვაშლი, მსხალი.

ვაჟკაცური სახე ჰქონდა,
გულიც ჰქონდა მას მართალი.
მისი ნახვა უხაროდა,
სწვავდა ყმაწვილს ბრძოლის ალი.
და მორბედი, შეფიცული
გაჩნდებოდა ციხის კართან,
ეზოში რომ ტუსაღები
„სასეირნოდ“ გამოჰყავდათ, —
იძახოდა: „ხილი, ხილი,
მწიფე ვაშლი, მსხალი, ნუში!“
გადასცემდნენ ბარათს მარდად,
თან ეტყოდნენ ჩუმად ყურში:
ალი იყო მუდამ ფრთხილი,
გულადობაც მას არ აკლდა,
ვერ აკრთობდა ცხელი ტყვია,
მტერს თავს მედგრად შეაკლავდა.
მაგრამ ერთხელ ამ ციხეში
ხიფათის წინ დადგა ალი.
ბარათი რომ მისცეს ხელში
მას დარაჯმა მოჰკრა თვალი.
რა ჰქნას ალიმ, რა იღონოს
და აქედან როგორ დაძვრეს?
რაღაც უნდა მოიგონოს.
ჰფიქრობს: დარაჯს ფულს შეაძლევს.
რა ჰქნას რა გზით უჯობს წასვლა?
და მოკბიჩა ვაშლი ხელად,
ვაშლთან ერთად გადაყლაპა
ბარათი და... ჩაიხველა

ტუსაღი თავს ასწევს მაღლა,
მოიშორებს თითქოს ფიქრებს,
მაგრამ არა, ისევ მაღლა,
შორით სივრცეს გადაიფრენს:
მან ქუთაისს გადახედა
და მიადგა ციხის კარებს.
მცველმა კარი გადაჰკეტა, — !
ის უფროსთან გაატარეს.
მეციხოვნე დგას ფერმკრთალი:
„უშენობას ძლივს ვეღირსეთ,
ვის უცქერის ჩვენი თვალი?!
კვლავ აქა ხარ, ჩვენთან ისევ?!“
ციხეში კი ხმაურია:
—„ჩვენი კობა!“—გრგვინავს ხმები.
ყველა მისკენ მირბის, ჩქარობს,
გარს ერტყმიან, როგორც ხმლები,
ეხვევიან, ყველა კოცნის,
ესმის თვისი გულისძგერა,
დრო არა აქვს უქმად მოცდის,
სხვა აქვს მებრძოლს ბედისწერა:
შავ ზღვისპირად გემი ელის
და წაიყვანს უცნობ მხარეს,
მას მიუძღვის წინ ნათელი
რწმენის გზა და ეს ახარებს.
მოაგონდა დედის ნახვა,
და ცრემლიან თვალებს ხედავს...
მაგრამ ამ დროს, შავ ზღვის პირად
ციხის კარებს ვიღაც კიტავს.
შეიკვეცა ისევ ფრთები.
გადაისვა თავზე ხელი,
გადივარცხნა გრუზა თმები,
თითქოს უცდის მას მნახველი
და მის ნახვას იჩქაროდა,
ის მიადგა რკინის სარკმელს,
შავი ზღვიდან ქარი ჰქროდა,
ცას უცქეროდა, როგორც სარკეს.
„ნუთუ იქაც, იმ ცივ მხარეს
ასეთია ცა კრიალა?“
ამ დროს ისმის კრიმანჭული
და სიმღერის ხმა წკრიალა...
თვალი მოჰკრა... დაინახა,
ვიღაც დადის ციხის ახლოს.
იცნო, მაგრამ... რა უნდა ქნას,
როგორ უნდა დაუძახოს?
დაუქნია ხელი სწრაფად,
დაუძახა: „ხაშიმ! ხაშიმ!
დარდი ნუ გაქვთ ისევ გნახავთ!
ხვალ გავდივარ გემით ზღვაში!“

ჩემი სახლი

ციკლიდან „მოსკოვური ნოველები“

შალვა სოსლანი

შემოვუარე თუ არა საყდრის ქვის გალავანს, ქუჩის კუთხეში ერთბაშად თავი ამოყავი ახალი სახლის ეზოში.

ეს იყო „ჩემი სახლი“.

მე, როგორც ყველა ჩვენი აგიტატორი, „ჩემად“ ვსთვლი იმ სახლს, სადაც საგიტაციო მუშაობას ვეწევი ხოლმე, და ყოველთვის, როცა ამ სახლს გვერდზე ჩავუვლი ან ამხანაგებთან მაქვს მასზე საუბარი, მუდამ აგრე ვამბობ „ჩემს სახლში“, „ჩემი სახლიდან“, „ჩემი სახლის გვერდით“...

ჩემი სახლის დაბალ ფანჯრებში უკვე ანთებულიყო სინათლე, რადგან საღამოს ბინდი მისდგომოდა ქვედა სართულებს, ხოლო ზედა სართულის ფანჯრები ყურთამდე იყო გაღებული და ჩამავალი მზე ნარინჯისფრად ვარვარებდა შუშაბანდებზე.

ეზოში ჭიშკართან ორი ვერხვის ხე იდგა, რომელთაც ცალი გვერდი საყდრის ქვის გალავანისათვის მიეყრდნოთ, ხოლო შტოები ჭიშკრის თავზე გადაეფინათ.

ვერხვებს შუა გრძელი სკამი იყო დადებული. ამ სკამზე მე ხშირად ვხედავ ჩემი სახლის ნაცნობ დედაბრებს. სხედან ისინი და მუდამ რაღაცაზე ჭორაობენ. როგორც კი შევაბიჯებ ეზოში, ისინი მყისვე სწყვეტენ მასლაათს, დაკვირვებით ათვალიერებენ ჩემს სილუეტს. მე ისინი კარგად მარჩევენ, რადგან ჭიშკარში ხმაურიანი ქუჩით გაყრუებული შევდივარ და ეზოს უეცარი სიჩუმით შეპყრობილი ალაყაფიდან მონაშუქ სინათლეში ვდგევარ, ოდნავ დაბნეული. დედაბრები თვალს არ მაშორებენ: ელიან საით ან რომელ მხარისაკენ გავეშურები.

მე ქუდს ვიხდი, ზრდილობიანად ვაძლევ სალამს მათ.

დედაბრებმა უკვე შემიცნეს.

— თქვენ „წითელ კუთხეში“ მიბრძანდებით? — მეკითხება ერთი მათგანი ნახევრად თავაზიან, ნახევრად დამცინავ კილოზე და ჩიტივით კისერწაგრძელებით შემომცქერის.

მაგრამ მე უკვე გადავიფიქრე დღეს საუბრის ჩატარება. ამ გადაწყვეტილებამ გამიელვა მაშინვე, როგორც კი ალაყაფის კარებში შევაბიჯე: ჩემი სახლის ეზოში აღიიანი გაზაფხულის საამო გუგუნი იდგა. ბავშვები ბინებიდან გარეთ გამოფენილიყვნენ. საღამოს სითბოთი გალაღებულ მდგმურებს ფანჯრები ფართოდ გაეღოთ და სტკბებოდნენ მათ ეზოში მომღერლებივით ჩამომდგარ არყებისა და ვერხვების ნელი შრიალით... იქ კი სახლის ნახევრად სარდაფის სართულში, სადაც მოთავსებულია ჩვენი „წითელი კუთხე“, ძალზე სივიწროვეა და ცივა.

— არა, მოვედი, რათა ჩვენს ეზოში დავისვენო, — ვუთხარი დედაბრებს და გავსწიე ნელა ეზოს სიღრმისაკენ.

ეზოში, პაწია მოედანზე, რომელიც მომწყვდეული იყო მაღალი კორპუსების კედლებს შუა, ისე, როგორც მთის ღარტაფი ბავშვებს ფერხული გაემართათ. ყმაწვილების ერთი ჯგუფი უკან გამოდევნებოდა მეორეს, და მათ წკრიალა ხმებს მერცხლების ჭიკჭიკივით მოეცვა მაღალი კორპუსების კამარები.

მოედნის ბექობზე ერთი მეორის ზურგშექცევით იდგნენ ბიჭი და გოგო. ორივენი ცხარედ ხელებს იქნევდნენ, ყვიროდნენ და ბავშვების ახმაურებულ გუნდს რაღაც გაურჩეველ სიტყვებს გასძახოდნენ. ისინი, ეტყობოდათ, მეთაურები იყვნენ და ლამობდნენ თავიანთი ყვირილით სხვათა ყიჟინის ხმები დაეფარათ. მაგრამ თვითეული მოთამაშე ცდილობდა სხვების ყვირილი დაეფარა, ხოლო ყველას ერთად-კი თითქოს სურდა ეჯობნა უფრო მყვირალა ამხანაგისათვის, რომელიც არსად ჩანდა.

საღამოს ჟამი უკვე შემდგარიყო სახლის ღარებსა და საფეხურებზე. იგი გარს შემორტყმოდა ყველა განათებულ ფანჯარას და ელექტროს შოლტებით მიერეკებოდა აქა-იქ ჩასაფრებულ დღის სინათლეს.

მე ვამჩნევ ჩემი სახლის ყველაზე ცელქი ყმაწვილის პავლიკას სილუეტს. ეს ის თორმეტ-ცამეტი წლის ბავშვია, რომელზედაც ჩემთვის არა ერთხელ შემოუჩივლია მის მშობლებს. მას უჩივის პირველი, მეორე და მესამე სართულის მდგმურთა დიდი ნაწილი.

უჩივიან ჩვენი დედაბრებიც, რადგან პავლიკს არა ერთხელ მოუყრია სილა იმ გრძელ სკამზე, რომელზედაც მათ უყვართ ჯდომა.

პავლიკას ემდურებიან იმ ორსართულიანი აგურის სახლის მცხოვრებნიც, ქუჩის მეორე მხარეზე რომ მდებარეობს.

პავლიკის ყოფაქცევით უკმაყოფილონი იყვნენ სკოლაშიაც, მაგრამ არც ერთ მის მასწავლებელს ერთხელაც არ უთქვამს, რომ პავლე ცუდად სწავლობსო. ჩვენი საუბრების დროს პავლიკი ხან ძალით ცხვირს აცემინებს, ხან იცინის, უფრო ხშირად კი გოგოებს ნაწნავებში სწვდება და აკივლებს მათ, რითაც შეკრებილთა საერთო აღშფოთებას იწვევს ხოლმე. მაგრამ ყოფილა: როცა პავლიკისათვის წინადადება მიგვიცია დაეტოვებინა სახლის აქტივის კრება, მას არაფრის გზით არ უნდომებია წასვლა, მაშინვე ატირებულა და მუდარას დაგვიწყებდა: „დამტოვეთ აგიტატორის მოსასმენად, მეტს აღარ ვიცელქებო“...

ეზოში ერთ-ერთ ვერხვზე მოტეხილი შტო დავინახე. ტოტზე ოდნავ დაკიდებული, გაუშლელი, უკვე მიმჭკნარი კვირტებით შემოსილი, იგი ისე ირხეოდა, თითქოს გამვლელ-გამომვლელს შესჩივისო.

და ეს ჩივილიც პავლესადმი იყო მიმართული.

მე მოვგლიჯე ჩამოხლეჩილი ვერხვის შტო და წამოველ დამნაშავის საძებრად.

იმ დღეს პავლესთან შეხვედრამ და მასთან ჩემმა ხანგრძლივმა საუბარმა ჩამიშალეს გამოსვლა სახლის აქტივის კრებაზე. მაგრამ მე ვფიქრობ, რომ გამარჯვება დამრჩა მე, მაშასადამე, მთელ „ჩემს სახლს“.

O

ეს მოხდა ასე:

პავლიკთან რომ შეველ. იგი წიგნს უჯდა, შიგ სურათებს ათვალიერებდა.

მე წინ დავუდე ვერხვის შტო.

— პავლიკ, რა შტოა ეს? — ამხანაგურად შევეკითხე მას.

ის დიდხანს ათვალიერებდა მომტკნარ შტოს.

— ეს ვერხვის შტოა, — მითხრა მან ბოლოს.

— ვერხვი კი ამბობს: ჩემი არააო.

— როგორ თუ მისი არაა? მე კარგად ვიცი, რომ მისია.

— მაშასადამე, შტო შენ მოგიტეხია.

— მე? ვინ გითხრათ?

— ვერხვის ტოტმა.

პავლიკმა უნდობლის თვალით ალმაცერად შემომხედა.

— მერე იმან საიდან იცის? ვერხვი ხომ არ ლაპარაკობს, ხე უსულო საგანია! — სთქვა ბავშვმა დინჯი მეცნიერის კილოთი.

— წიგნიც ხომ უსულო საგანია?

— წიგნი? ისიც.

— მაშ შენ როგორ ელაპარაკები წიგნს?

პავლიკმა გაიღიმა.

— წიგნში აკი ყველაფერი ასოებითაა დაწერილი, — მსწრაფლ მიპასუხა მან.

— ვერხვის შტოებზედაც ასევეა დაწერილი.

— ვერხვის შტოებზე? აბა სად? — პავლიკმა ანთებული თვალებით შემომხედა.

— გეტყოდი, მაგრამ შენ რომ არ იცი იმ ასოების ამოკითხვა?

— თქვენ კი იცით, ძია? — აშკარა იყო, რომ ბავშვი დაინტერესდა.

— რასაკვირველია, ვიცი! მე ხომ აგიტატორი ვარ. აგიტატორმა-კი ყველაფერი უნდა იცოდეს, — ვთქვი მე ოდნავ გაჰიანურებული, იდუმალობით მოცული ხმით და თან ჩამავალი მზის სხივებით აბრჭყვიალებულ ფანჯარას გავუსწორე თვალები.

— შეიძლება თუ არა ყველამ ისწავლოს ეგ „ვერხვული ენა“?

მე დავპირდი პავლეს, რომ სულ ადვილად შევასწავლიდი მას „ვერხვულ ენას“.

— მაშინ მეც აგიტატორი გავხდები, ხომ? — შემეკითხა იგი ხმის დადაბლებით.

— რასაკვირველია! ყველას შეუძლიან გახდეს აგიტატორი, ვინც კი ამას მოისურვებს.

— მე ძალიან მსურს! — ცხარედ წამოიძახა პავლიკმა და გარშემო მიმოიხედა, თითქოს ეშინოდა ვინმე სხვამაც არ დაასწროს ამ სურვილშიო.

— მხოლოდ ჯერ ამას ნურავის ნუ ეტყვით, კარგი?

დავპირდი, მაგრამ პირობით: პირობა იყო მრავალნაირი და მრავალგვარი...

ერთი კვირის შემდეგ მე ისევ შევიარე „ჩემს სახლში“.

პავლიკი პირველ სკამზე წამოსკუპულიყო, ჩვენი მაგიდის წინ, და ალგზნებულ თვალებს არ აშორებდა პოეტს ტარლოვსკის, რომელიც იმ საღამოს ჯამბულის ლექსების თავის თარგმანს აცნობდა აქტივს.

ყაზახთა ხალხის დიდ აკინზე ჯამბულზე საუბრის დროს მე ვამბობდი, რომ ჯამბულმა, ისე, როგორც დაღესტანელმა აშულმა სულეიმან სტალსკიმ, არ იცის წიგნის კითხვა, არ იცის, როგორ იწერება ასოები, მაგრამ მათ შეუძლიათ ამოიკითხონ ყოველ საგანზე — მზეზე, მთვარესა და ვარსკვლავებზე, ხის ფოთლებზე და [illegible] ზედაც კი ყველაფერი [illegible] დაწერილი. ყოველი ადამიანი, რომელიც კი ბუნების ამ საგანგებო ენას შეისწავლის, თამამად შეიძლება გახდეს პოეტი, ისეთი, როგორიცაა, მაგალითად, მაიაკოვსკი, პუშკინი ან ქართველთა დიდი რუსთაველი...

O

მე გადავწყვიტე დღეს საუბარი ჩავატარო პირდაპირ ეზოში. მით უმეტეს, რომ ამას ხელს უწყობდა გაზაფხულის თბილი და მშვიდი საღამო.

ბექობზე შევდგე, ქუდი მოვიხადე და გადავსძახე ბავშვების ახმაურებულ გუნდს:

— რომელია აქ აგიტატორი?

ბავშვების აჩირებული გუნდი მყისვე მიჩუმდა და ყველამ ჩემსკენ ჰქნა პირი.

პავლიკმა მიცნო და წამსვე მომვარდა. ყველანი სდუმდნენ. სადღაც კორპუსების სიღრმეში გუგუნებდა ლიფტი, ჭრიალებდნენ კარები და ღია ფანჯრებიდან, როგორც წვიმის თქეში, ისე იღვრებოდა ეზოში რადიოს შერეული ბგერები მუსიკის ხმა და დიქტორთა სიტყვები.

— პავლიკ, მოდი დღეს აქ გავმართოთ საუბარი! — მივმართე ჩემს ახალგაზრდა მეგობარს, — კარგი?

— კარგი, ძია!

პავლიკი მიბრუნდა ბავშვებისაკენ და ტუჩებზე თითი მიიდო.

— ბავშვებო, — წარმოსთქვა მან ალტყინებული სახით. — ჩვენ გვეწვია აგიტატორი, აი ის, მე რომ გიამბობდით...

— მაშ, ის ჩვენ საუბარს გაგვიმართავს „ვერხვის ენაზე“?! — წამოიყვირა სიბნელეში მთრთოლვარე ხმით რომელიღაც გოგონამ.

პავლიკმა გულ-მოსულად დაიბაკუნა ფეხი მიწაზე.

— ჩუმად!

მე დიდად ვაფასებდი პავლიკთან მეგობრობას: მეგობრობა დამყარებული იყო ნდობაზე. პავლიკმა კი მანდო მე არა მარტო თავისი თავი, არამედ ყველა თავისი ამხანაგი, რომელთა მეთაურადაც იგი ითვლებოდა მთელს ეზოში.

მე ქუდი მოედნის მაღლობზე გადავისროლე, დაკვირვებით მოვათვალიერე ჩემი აუდიტორია, შემდეგ თვალები მივაპყარი კორპუსებს შუა ჩარჩენილ ცის ნაფლეთს, რომელზედაც მხოლოდ ორი ვარსკვლავი-ღა ეტეოდა, და შევუდექ ლექსების კითხვას ჩემს მშობლიურ ენაზე...

როცა მსმენელებს არ ეგებათ ის ენა, რომელზედაც ლექსებს კითხულობენ, მაშინ ისინი ყურს უგდებენ მკითხველის მღელვარებას, როგორც ნიავის სუნთქვასავით აყოლებულ მუსიკას, და სჯერათ მთქმელისა ისევე, როგორც სჯერა ადამიანს ხის ფოთლების ბუნებრივი შრიალი...

ბავშვები შოშიებივით ხახადაღებულნი მისმენდნენ მე.

ალაყაფიდან საბავშვო მოედნისაკენ ნელა მოცოცდნენ დედაბრები და დადგნენ შორიახლო სიბნელეში ლექსების მოსასმენად.

ბინებში აქა-იქ გამოთიშეს რადიო და ზედა სართულების მრავალ ფანჯრიდან ეზოსაკენ გადმოჰკიდეს ცნობისმოყვარე თავები „ჩემი სახლის“ ნაცნობმა თუ უცნობმა მობინადრეებმა.

ყდა... ჰო, მითხარით ერთი, ყოფილა თუ არა შემთხვევა, რომ მეფეს თავისი ქვეყნის ენა არა სცოდნოდეს?

— ასეთი მაგალითი ისტორიას არ ახსოვს! — ვუპასუხე მე.

თეიმურაზი ისე შეკრთა, თითქოს მთელი ვედრო ცივი წყალი თავზე გადაესხათ. ამ დროს ქუჩიდან ისევ მომესმა: „ნარი მიყვარს, ნარი მე, ნარიმანის ჭირიმე“. აქ თეიმურაზმა ყურები სცქვიტა, ბავშვივით გახარებულმა ტაში ტაშს შემოჰკრა და წამოიძახა:

— ჩირიმე! ჩირიმე! ეს სიტყვა მე ჯერ კიდევ მოსკოვში ვიცოდი. შენი... ჩირიმე. და განა მარტო ეს? დაიცა, დაიცა... ბა-კა-კი ცკალ-ში...

ბოლო დაავიწყდა.

— ყიყინებს, — მოვაგონე მე.

— კიკინებს, კიკინებს. ო რა ძნელი ენაა, მაგრამ ვცადოთ. ღმერთია მოწყალე! — და იქვე სამასი თუმანი ბლომად დამითქვა თვიურად.

ერთად შევადგინეთ სამეცადინო ცხრილი. კვირაში ოთხი საათი ქართულ ენას, ორიც — ისტორიას. თავადი ძლივს დავარწმუნე, რომ ამ „პატარა ქვეყანას“ ოცდაათი საუკუნის ისტორია აქვს. დაიჟინა: საქართველოს გეოგრაფია და სტრატეგიული მდგომარეობა უფრო მაინტერესებსო. მივუხვდი ზრახვას და დავაიმედე, რომ კვირა დღეებში ამ საგანსაც თვალსაჩინოდ შევისწავლით ადგილების დათვალიერებით — მეთქი.

— დი-დი-ბუ ლია! — ჩაილაპარაკა მან მთქნარებით და რაღაცას ღრმად ჩაუფიქრდა.

ცოტა ხანს ვაცალე.

— თქვენო ბრწყინვალებავ, რომელ საათებში ისურვებდით მეცადინეობას? — შევეკითხე ბოლოს და პასუხის მოლოდინში ხვრინვა მომესმა. დავღონდი.

წასვლა უხერხული იყო. ვიფიქრე: ხამდე დავითვლი, თუ არ გაიღვიძა, ჩავახველებ მეთქი. არც ამან გასჭრა. არ ვიცოდი, რა წყალში ჩავვარდნილიყავ, რომ ამ დროს კარი გაიღო და შრიალით ვიღაც შემოვიდა. სანამ მივიხედავდი, ღია კარებიდან სიომ საამური სურნელება მომაფრქვია.

— ოო, ღმერთო ჩემო! — გაიკვირვა შემოსულმა, — სძინავს! სტუმრის გართობაც ასეთი უნდა! გვაპატიეთ, გვაპატიეთ ღვთის გულისათვის!..

და ახალგაზრდა ქალმა ხელი გამომიწოდა.

მე მოკრძალებით ვეამბორე პაწაწინა ხელს და ძლივს მოვახერხე მეთქვა, რომ ბედნიერი ვარ მათი გაცნობით.

ამაოდ ვცადე სახეზე სათნოების გამოსახვა. მიხანივით მიმიხვდა ცოლვილ ზრახვებს და კმაყოფილებით გაიღიმა.

— მითხარით, დიდი ხანია, რაც სტკბებით ასეთი სურათით? — მკითხა მან და გადაიკისკისა, იქნებ იმიტომაც, რომ ქმარს გაღვიძებოდა.

თეიმურაზი შეკრთა. ჯერ მე შემომხედა, მერე ცოლს და წამოდგა.

— ბოდიში! ჩვენ იმდენი ვისაუბრეთ საქართველოს ისტორიაზე, რომ ძილი მომეკიდა.

ცოლს ხელზე აკოცა და ჩემი თავი გააცნო.

— დიდათ სასიამოვნოა, მაგრამ დაგაგვიანდათ, ჩემო კარგო: ჩვენ უკვე ვიცნობთ ერთმანეთს. დავჯდეთ. ახ, როგორ დავიღალე ამ ხეტიალით!

სავარძელში ჩაჯდა, ფეხი ფეხზე შემოიდგა და ისევ აივსო სიცოცხლე ჭარბი ადამიანის აღფრთოვანებით.

— თქვენი თბილისით მოხიბლული ვარ, ო, ეს ვიწრო ქუჩები, სადაც ქალი ვაჟს ისე ვერ ჩაუვლის, თუ მკერდზე არ მიეკრა! ვნახე ავლაბარი — ფართოშარვლიანი კინტოების რეზიდენცია. დიდებულია! ორთაჭალაში აქლემების ქარავანი შევხვდა. ორკუზიან წინა აქლემზე თავშეხვეული აზიელი სულთანივით იჯდა ფეხმორთხმული და მოირხეოდა მარჯვნივ და მარცხნივ თაყვანისცემით...

მცირე ხანს შეჩერდა. მერე კვლავ განაგრძო:

— ქართველი ქალების სილამაზე მართალი ყოფილა. თვალები, თვალები, ახ!.. ერთი მაინც ისეთი ვნახე — ვრუბელის ღვთისმშობელს ჰგავდა. მინდოდა გადავხვეოდი და მეთქვა, რომ ის ამ ცოდვილ დედამიწაზე არ უნდა დადიოდეს, მაგრამ დავხედე და-ო, საშინელებავ! — ფეხების ნაცვლად ბორჯომის ბოთლებზე იდგა. სამაგიეროდ, ქართველი მამაკაცები თვალტანად შესანიშნავი არიან. რა თქმა უნდა, აქაც ნახავთ გამონაკლისს.

და ამ სიტყვებზე ქალმა თავის ქმარს გადახედა.

— მართალი გითხრათ, ლიზა, ულამაზო ქართველი მამაკაცი ჯერ არავის უნახავს, — დასძინა თეიმურაზმა. ლიზამ მხოლოდ თვალებით გაიღიმა.

— დღეს ფრიად საინტერესო პიროვნება გამაცნეს, — ინგლისელი რობერტ ჯონსონი. ეს ახალგაზრდა დიპლომატი სახელგანთქმული მონადირეც ყოფილა. შვიდი ვეფხი ჰყავს მოკლული და სამი მარტორქა!

— ქალებზე ხომ არ ნადირობს? — იკითხა თეიმურაზმა ისე გულწრფელად, რომ სიცილი ძლივს შევიკავე.

— არა, წარმოიდგინეთ! რობერტი ისეთია, რომ თვითონ ქალები სიამოვნებით დაუგებდნენ ხაფანგს ამ ლამაზ ნადირს... ჩვენ ფრანგულად ვლაპარაკობდით. დამპირდა — ინგლისურს ერთ თვეში გასწავლითო. ნუ თუ შესაძლებელია? საუბრის დროს ფრთხილად გამანდო: ჩრდილოეთის ქარი უფრო ძლიერი აღმოჩნდა, ვიდრე ჩვენ ვფიქრობდით — ეს პატარა ქვეყანაც მალე გაწითლდებაო.

თეიმურაზს სახე გაუფითრდა. მის მღვრიე თვალებში თავზარდაცემულის შიში დავინახე.

— ახ! ნუ მომაგონებთ! ნუ! ლიზა, რამდენჯერ გთხოვე! გული...

თავადი ძლივს დავამშვიდეთ. მე ავდექი, წასვლა დავაპირე, მაგრამ გვიან იყო. სადილად დარჩენა მთხოვეს.

O

ის ორშაბათი კინაღამ ისტორიულ თარიღად გადაიქცა მიუხედავად იმისა, რომ მზიანი დილა და ქუჩების სიწყნარე არავითარ ნიშანს არ იძლეოდა არც ატმოსფერული, არც პოლიტიკური ქარიშხალისათვის.

ოპერის ბაღთან ვიდექი, როცა ინგლისური ჯარის დანახვაზე მაწვნის ქილებით დატვირთული წყნეთელი ქერის აშფოთებამ და ყროყინმა საერთო ხარხარი გამოიწვია.

— თქვენ იცინით, — მისაყვედურა ვიღაც ინტელიგენტმა, — როცა ეს ამბავი ღრმა ფსიქოლოგიური მნიშვნელობისაა. ჩვენ შეურაცხყოფილი ვართ, დიახ! და ეს გრძნობა პირუტყვსაც გადაეცა. მიბრძანდით სასტუმრო „მაჟესტიკთან“ და მიხვდებით...

უცნობს პასუხი არ გავეცი, შენობის ჩრდილს თავი შევაფარე და ხანტად ვათვალიერებ უსაქმო ადამიანებით გაჭედილ პროსპექტს. დიზებს ჩხრიალით მოდის იუპიტერივით მრისხანე და ამაყი, მსოფლიო ომის გმირი ვარდენი. უზრდელობისათვის ბევრი ჰყავს გამათრახებული გიორგის კავალერს, რომელიც პატარა ქვეყნის პატარა ფრონტებისათვის თავს აღარ იწუხებს.

ჟორა სიამაშვილს ისევ კოჭლობა დაუწყია. ყველას არწმუნებს, რომ ის ახლა სომხეთის ფრონტზე დასჭრეს.

შორიდან ვიცანი მკერდზე ყვავილით მოსეირნე ლეონარდო. მისი პოეტობა არავინ იწამა, სანამ ტელეგრაფის ბოძზე ასულმა მამალივით არ იყივლა შუადღისას, შუა პროსპექტზე. დღეს ეს ცნობილი მგოსანი ჰგმობს რუსთაველს, ეკამათება ბარათაშვილს, აკაკის მოშაირეს უწოდებს.

„ქიმერიონის“ სარდაფიდან მთვარესავით ამოგორდა ხონელი ბახტაძე. სპარსული ნოხების ექსპორტით გამდიდრებულს, ღიღინით ამოჰყვა მადლიერი ამალა.

— იქ, მგონი, რაღაც უბედურება მოხდა! — სთქვა გამვლელმა და სასტუმრო „მაჟესტიკისაკენ“ ხელი გაიშვირა.

— წავიდეთ, ვნახოთ, რა ხდება!

ზოგმა ნაბიჯიააჩქარა, ზოგი გარბის.

რამდენიმე წუთის შემდეგ მეც შევუერთდი ხალხს, რომელსაც თავი მოეყარა მრავალსართულიანი შენობის წინ და ყვირილით გამოხატავდა უზომო აღშფოთებას.

— ზღვის ღორებო!

— გადამთიელებო!

— გეყოთ ჩვენი ქვეყნის აბუჩად აგდება!

— გაეთრიეთ აქედან!

ხალხს გადავხედე. ეს ამდენი გაფითრებული სახე მრისხანების ცეცხლს აფრქვევს თვალებით. თითქოს ვიღაცას იწვევენ მესამე სართულის აივნიდან, სადაც არავინ სჩანს. ვხედავ მხოლოდ გაჭიმულ თოკს და ზედ გასაშრობად გაფენილ საცვალს.

— რა დაცინვაა! — უკვირს ყვირილით ხმაჩახლეჩილ სტუდენტს, — რესპუბლიკის დედა-ქალაქის ცენტრში ჯარისკაცების ჭუჭყიანი საცვალი გამოუფენიათ! ეს არის მაგათი კულტურა? თფუ!

ვიღაცას ინგლისური სცოდნია და ხმამაღლა შეუკურთხა აივნის იქით, ოთახში მყოფ ჯარისკაცებს.

— გამოდით, თუ ვაჟკაცები ხართ — დასჭექა მეორემ.

არავინ სჩანს.

უცებ შუშაბანდიანი კარი გაიღო და აივანზე დინჯად გამოვიდა სამხედრო პირი ყავისფერი ფრენჩით. ერთი წუთით სიჩუმე ჩამოვარდა, თითქოს აცალეს, აბა რას იტყვის ქვეყნის შეურაცხმყოფელიო.

ფრენჩიანმა პირიდან ჩიბუხი გამოიღო, ერთი გადმოაწიტა და, უკანგაბრუნებულმა, ისევ კარი მიიხურა.

— ქვები! ჩავქოლოთ ეგ არამზადები! — აგუგუნდა ხალხი და ერთ წუთში ქუჩა ქვებისაგან დაიცალა...

ეს ორშაბათი, ვფიქრობ ახლა, ისტორიულ თარიღად გადაიქცეოდა, რომ ამ დროს ზღვა ხალხში ხუთი სახელდახელო ტრიბუნა არ ამართულიყო. ხუთი სხვადასხვა პარტიის ორატორებმა ქუდები მოიხადეს.

— ძმებო და ამხანაგებო! — დაიწყო ერთმა ორატორმა, — სადაც არა სჯობს, გაცლა სჯობს კარგისა მამაცისაგან...

— ქართლოსიანნო! — გაისმა მეორე ტრიბუნიდან.

— შვილებო, გონს მოდით! — იძახის მესამე.

ხალხი ბრბოდ იქცა. სკასავით ზუზუნებს. რაღაცას ელის. უცებ გაჩნდნენ თავმოძულებული ადამიანები. დაძვრებიან და ჩურჩულებენ: „ამ ლაქიებს არ დაუჯეროთ! თქვენი მტრები იქ სხედან... მისიაში“..

— მისიისაკენ! — აგუგუნდა ისევ ხალხი და დაიძრა მთიდან მოხეთქილი ნიაღვარივით.

პროსპექტი გადავჭერით, მოედანს გავსცდით და, როცა მისიამდე მცირე-ღა მანძილი დაგვრჩა, ხალხის წინა რიგებს შავცხენებიანი ეტლი შემოეგება.

— მინისტრი! მინისტრი! — მესმის ირგვლივ.

კისერი წეროსავით წავიგრძელე და ვხედავ: ეტლში დგას მაღალი, შუახნის კაცი. მარჯვენა ხელიდან თათმანი წაეძრო. ლაპარაკობს, მაგრამ არაფერი ისმის.

— სიჩუმე! სიჩუმე, მოქალაქენო!

— ჩვენ ყოველგვარი ანარქისტული გამოსვლების წინააღმდეგი ვართ. მე ტელეფონით მაცნობეს თქვენი სამართლიანი აღშფოთების მიზეზი, მაგრამ მოუფიქრებელ ნაბიჯს მაინც ნუ გადავსდგამთ. როგორც მთავრობის წარმომადგენელს, ნება მომეცით, თქვენი სახელით სასტიკი პროტესტით მივმართოთ ვისაც ჯერარს და თუ არ დაგვაკმაყოფილა (აქ მინისტრმა მუშტი დასცა ეტლის კოფოს), მაშინ ჩვენ ვიცით!

ისევ გაჩნდა ორი-სამი ტრიბუნა და ორატორები ამჭერმეტყველდნენ.

ეტლით გაფრენილი მინისტრი მალე დაბრუნდა. მისი თვალები ახლა უკვე გამარჯვებულის სიხარულს გამოხატავენ. კმაყოფილებით აუწყა ხალხს:

— ამხანაგებო და მოქალაქენო! თქვენი სახელით სასტიკი პროტესტი განვუცხადე ინგლისის სრულუფლებიან წარმომადგენელს. მან აღმითქვა, რომ სამწუხარო ინციდენტის მიზეზი ლიკვიდირებული იქნება იმავ წუთში, როგორც კი საცვალი გაშრება. განკარგულება გაცემულია.

ორატორებმა კვლავ მოიხადეს ქუდები და სჭექდნენ მანამდე, სანამ ხალხის ზღვა ნისლივით არ შემოაღნათ ირგვლივ.

O

დაგვიანებით მივედი გაკვეთილის მისაცემად. დაღლილი და მოწყენილი თეიმურაზი უცებ გამოცოცხლდა, როცა უცნაური შემთხვევა ვუამბე.

— ცუდად მოქცეულან, რომ არ ჩაუქოლავთ ეგ არამზადები! — სთქვა მან ჩურჩულით და კარებს მიაჩერდა.

თეიმურაზი თურმე მაფრთხილებს, მე კი ხმამაღლა განვაგრძობ. ტუჩებზე ხელის მიდებით მანიშნა ჩუმად ვილაპარაკო.

— აი იქ, — კარებზე მიმითითა, ვიღაც ინგლისელი ვაჟბატონი ჩემს მეუღლეს თავის ენას ასწავლის. წარმოგიდგენიათ!

მივხვდი, ვინც იქნებოდა!

— გუშინ, — დაიწყო ისევ დაბალი ხმით, — სადილად მეწვია ერთი ქართველი გენერალი... გვარი არ მახსოვს... მითხრა: ეს ინგლისელები მალე აიკრავენ ბარგსო. მენშევიკების მთავრობა სუსტი და მერყევია, მისი დღეებიც დათვლილიაო. მაშინ მე შევეკითხე შესაძლოა თუ არა ქართველ მეფეთა დინასტიის აღდგენა მეთქი. შესაძლოა და სასურველიცო. ის დარწმუნებულია, რომ ამ საქმეს მხარს დაუჭერენ ქართული გენერლები, ძველი ოფიცრები და თავად-აზნაურობის დიდი ნაწილი. მე გადავსწყვიტე ამ გენერლის დაახლოება და მისი საშუალებით ძველ ოფიცრობასთან დაკავ-

(დასასრული იხ. მე-4 გვ.)

ი ძ უ ლ ე ბ ი თ ი პ ა ს უ ხ ი

შალვა აფხაიძე

რუსთაველის თეატრში დადგმულმა ს. შანშიაშვილის პიესამ საყოველთაო ყურადღება მიიპყრო. ამ დადგმას ფართოდ გამოეხმაურა საზოგადოება და პრესა. სპექტაკლის გამო დაიწერა რეცენზიები, მათ შორის ჩემიც, ჟურნალ „საბჭოთა ხელოვნების" მე-10 ნომერში. რეცენზიებს გამოეხმაურა თვით ავტორი ს. შანშიაშვილი, რაც მეტად მისასალმებელ ფაქტად უნდა ჩაითვალოს. გ. სააკაძე მეტად კოლორიტული ფიგურაა ჩვენს მდიდარ ისტორიაში. კოლორიტული და გამოსარჩევია იგი არა მხოლოდ თავისი დიდი სტრატეგიული ნიჭით, ვაჟკაცობით, გმირობით, არამედ, რაც მთავარია, თავისი სოციალური მდგომარეობით, იმ იდეებით, რომელთა მატარებელიც ის იყო და რომელთა გარშემოც თავს იყრიდნენ იმდროინდელი საზოგადოების გარკვეული ფენები.

გ. სააკაძის თემა თავისი სოციალურ-ეროვნული მნიშვნელობით მეტად აქტუალური და ყურადღება-მისაქცევია. ამით აიხსნება ის დიდი ინტერესი, რომელსაც იჩენენ ამ თემის მიმართ როგორც ლიტერატურული, ისე საზოგადოების ფართო წრეები.

გ. სააკაძის საკითხი არ არის ისტორიულად სავსებით გაშუქებული, არ არის სავსებით შესწავლილი მისი როლი საქართველოს განმათავისუფლებელ ბრძოლაში, არ არის სავსებით გათანტული ის ბურუსი, რომელიც ამ [illegible] ნიჭით აღჭურვილი, იგი დაჯილდოვებული იყო დიდი ენერგიით და გარკვეული სახელმწიფოებრივი მიზნებიც ჰქონდა დასახული. ეს მიზნები უთუოდ პროგრესიული იყო".

სახელდობრ, როგორი იყო ეს მიზნები? ეს იყო ფეოდალიზმის ალაგმვა, საქართველოს გაერთიანება ერთი გვირგვინის ქვეშ, მთლიანი სახელმწიფოებრივი ორგანიზმის შექმნა. ამ დიდ ბრძოლაში გ. სააკაძე, როგორც ვიცით, დამარცხდა. დამარცხდა იმიტომ, რომ წინააღმდეგობა არსებობდა გმირის მიზნებსა და იმ საშუალებებს შორის, რომელთაც ძალაუნებურად ის იყენებდა. გ. სააკაძის ბრძოლა მიმართული იყო ძლიერი ფეოდალების წინააღმდეგ. მისი გამარჯვება იქნებოდა ამ ფეოდალური გარემოცვის მოხსნა მე-17 საუკუნის პირველ წლებში. ეს პროცესი კი არ იყო მომზადებული ისტორიულად.

აი ეს შეუსატყვისობა, ერთის მხრით, დიდ, წარმტაც მიზნებსა, მეორეს მხრით, პირობების მოუმზადებლობასა და აქედან გამოწვეულ მცდარ და ხელოვნურ საშუალებებს შორის, რომლებსაც გმირი მიმართავდა, ხდის მას ტრაგიკულ ფიგურად. სწორედ ასე უნდა იქნას მოფიქრებული და დამუშავებული გ. სააკაძის თემა, თუ გვინდა, რომ იგი ისტორიულადაც შეესაბამებოდეს სინამდვილეს და მხატვრულადაც უფრო დამაჯერებელი, ემოციური იყოს.

ს. შანშიაშვილი-კი ისტორიულ კანონზომიერებას არ მისდევს, მას უნდა ეს კანონზომიერება თავის მიერ შემუშავებულ სქემამდე დაიყვანოს და ამით ისტორიული ფონი მცდარად წარმოგვიდგინოს. აქედან წარმოსდგება გიორგის გადაჭარბებული დემოკრატიზმი და მისი იდეალიზაცია, იმ წინააღმდეგობათა უგულებელყოფა, რომლებშიც გ. სააკაძე მოექცა. აქედან წარმოსდგება აგრეთვე იმის საშიშროება, რომ შესაძლებელია ნაწარმოებს ვულგარული სოციოლოგიზმის ფერმა დაჰკრას. ამრიგად, ავტორის მთავარი შეცდომა თვით პიესის მოფიქრებაშია. მეტად დიდი ტრაგიკული ეპოქა, ტრაგიკული შთაგო- [illegible] სული მიზეზი კონფლიქტში აღმოჩნდნენ არსებულ სოციალურ ურთიერთობასთან და იგი დამარცხდა სწორედ მაშინ, როცა ძლიერ ფეოდალებთან ბრძოლის დროს იძულებული გახდა სპარსეთს წასულიყო და მის ძალებზე დაყრდნობილი შეცდილიყო დასახული მიზნის განხორციელებას. ამ საკითხში მეც და ამხ. ე. ასტვაცატუროვიც ერთ თვალსაზრისზე ვდგევართ. ამიტომ უნდა ვიფიქროთ, რომ ამხ. ერ. ასტვაცატუროვის შენიშვნა „ს. შანშიაშვილმა მთელი რიგი მართებული და მეტად მახვილი შენიშვნები გააკეთა ამხ. შ. აფხაიძის, ბ. აბულაძის და გ. ნუცუბიძის მიმართ"-ო ზემოთმოყვანილ შენიშვნას არ უნდა შეეხებოდეს.

უთუოდ ეს „მართებული და მე- [illegible]

ივ. ჯავახიშვილის წინასიტყვაობით და რედაქციით გამოცემულ „ახალ ქართლის ცხოვრებაში" (გვ. 16, გამოც. 1940 წ.) შემდეგს ვკითხულობთ: „და უყო ხონთქარმან მოურავს წყალობა და მისცა სანჯახები და დააყენა მოურავმან ცოლი და შვილი მისი იორამ მუნ სანჯახში. ხოლო მოურავმან **გმო სჯული თვისი და იქმნა მაჰმადიან** და სთხოვა ჯარი ხონთქარსა და დააპირა, რომ წავალ და დავიჭერ ქართლსაო"... როგორც მოგეხსენებათ, ხონთქარი მაჰმადიანური რელიგიის იმ ფრთას სწყალობდა, რომელსაც თანამედროვე ტერმინოლოგიით სუნიტებს ვეძახით.

მეორე ისტორიული მასალა, ეს არის თვით გ. სააკაძის სიტყვები, მოყვანილი გ. ლეონიძის ვრცელ მონო- [illegible]

[illegible]ციები და ძალთა დისპროპორცია. ის კი არ მეწყინა, რომ ს. შანშიაშვილმა გიორგის თემა ხელახლად დაამუშავა; მეწყინა ის, რომ ვერ დაამუშავა ხელახლად ისე, როგორც ეს ს. შანშიაშვილის მადლიან ნიჭსა და გამოცდილებას მოეთხოვება. და ულოგიკობას კი არ ვხედავ ამ ორ რკალს შორის, — ვერ ვხედავ მხატვრული დამაჯერებლობით გაშლილ მოვლენათა დინებას.

შემდეგ ს. შანშიაშვილი თავს მახვევს ისეთ ბრალდებას, რაც მართლაც არ გამიფიქრია. ეს არის შადიმან ბარათაშვილის თავიდანვე გარკვეული, ნათელი სახით მოცემის საკითხი. ეს პრინციპული და შემოქმედებითი მეთოდის საკითხია და ამ პასუხში მისი ვრცლად გაშუქება ძნელია. ცხადი უნდა იყოს ერთი: თუ მოქმედ პირთა შორის თავიდანვე ყველაფერი გარკვეულია (მოქმედ პირთათვის), თუ ერთმანეთის ბრძოლის ხერხები და გზები იმთავითვე გაგებული აქვთ, მაშინ აღარც იქნება მოქმედების გაშლის საშუალება, დრამას დაეკარგება შინაგანი განვითარების საშუალება. განა ეს საკამათოა? სამწუხაროდ ხელთ არა მაქვს პიესის დედანი, თორემ შეიძლებოდა მომეყვანა ისეთი ადგილები, რომელნიც ნათელჰყოფენ ჩემს დებულებას, რომ „შადიმან ბარათაშვილის თვალთმაქცური სახე თავიდან ნათელია არა მარტო მაყურებლისათვის, **არამედ იმ პირთათვისაც,** რომელთა წინააღმდეგაც მიმართულია შადიმანის მთელი საქმიანობა", ეს კი პიესის სიმძაფრესა და დრამატიულ დაძაბულობას ანელებს.

რიჩარდ მეფე შადიმანის სახის გაშლასთან დაკავშირებით არაფერ შუაშია. შექსპირის დიდი აჩრდილი იმიტომ კი არ შემიწუხებია გ. სააკაძის გარჩევისას, რომ რიჩარდი შადიმანისათვის დამეპირისპირებინა, — რიჩარდ მესამე მოვიყვანე იმის საილუსტრაციოდ, რომ შექსპირი ფსიქოლოგიური მთლიანობის და სინამდვილის დაცვის მიზნით ხშირად არ მისდევს ქრონიკულ მიმდევრობას-მეთქი. გარდა ამისა, რიჩარდის გახსენებით იმის თქმა კი არ მინდოდა და არც მითქვამს, თითქოს „შადიმანის სახე არ უნდა იყოს ნათელი". რიჩარდი მოვიყვანე სანიმუშოდ, თუ როგორ უნდა იძერწებოდეს მხატვრული სახე. ჩვენ ვიცით თავიდანვე, რომ იგი ვერაგია, მაგრამ რა მდიდარ სიტუაციებში, რა დიდ დრამატულ კვანძებშია მოცემული ეს ვერაგობა! ეს არის მთავარი, ამის შესახებ მოგახსენებდით ჩემს რეცენზიაში. სულ სხვა კუთხეებიდანაა დანახული ეს ვერაგობა და მაყურებელი გაოცებული რჩება ხასიათის ამ სიმდიდრით. ამის თქმა მინდოდა მხოლოდ.

მაგრამ ორიოდე სიტყვა შადიმანის შესახებ. აქ კი შეიძლება ვთქვა, „მეტად მახვილია" ს. შანშიაშვილის შენიშვნა. მართლაც და შადიმანი ისტორიულად არც ისე გარკვეული ტიპია. იგი შემკრები ძალაა იმ ფეოდალური წოდებისა, რომელიც გ. სააკაძეს ებრძვის, ერთ-ერთი მთავარი [illegible]ლარი" და კარის ინტრიგანი.

[illegible] კარგად არის მოცემული პიესაში, [illegible] უკეთესად და მხატვრული დამაჯერებლობით, ვიდრე გ. სა[illegible] ამ ტიპის გამოკვეთაში ავ[illegible] შორეული ასოციაციებით ასე [illegible] ხელი შეუწყო იაგოს სახემ. [illegible]ლოდ ის აღვნიშნე, რომ დრა[illegible]ლად მისი როლი დასრულდა [illegible] როცა გ. სააკაძე დაამარცხა [illegible] უკანასკნელი იძულებული გახ[illegible] სპარსეთისათვის შეეფარებინა თავი. შემდეგ მისი გამოყვანა დრამატულად არ არის გამართლებული. მისი [illegible] უკვე დასრულებულია.

[illegible]მანის გამყიდველობის შესახებ არჩილი, რომლის შესწავლასაც [illegible] გვირჩევს, ასე სწერს: „რა [illegible] შადიმანსა, კაცი თუ ცრემლს [illegible] ღვრის?" აქ არჩილს მხედველობაში აქვს შაჰ-აბაზის ცბიერი [illegible] ცრემლები. მე სრულიად არ დამისახავს მიზნად შადიმანის [illegible], მე მხოლოდ ისტორიული და მხატვრული ზომიერების [illegible] მქონდა მხედველობაში. ყოველ შემთხვევაში ეს არ არის პრინციპული [illegible] საკითხი. დავეთანხმები, [illegible]მას შეეძლო შაჰთან დასმენა. [illegible] იმისა, რომ შადიმანი [illegible] ვცდები, მარაბდის ომში [illegible]თან ერთად იღებდა მონაწილეობას, მაინც არ ვდავობ ამ საკითხზე ავტორს.

[illegible] შენიშვნა გიორგის [illegible] პაატას მოკვეთილ თავს შეეხება. ს. შანშიაშვილი გვიმტკიცებს, [illegible] გიორგი შაჰის წინააღმდეგ მოქმედებდა, ამას გაიგებდა შაჰი და დაუსჯიდა — შვილის მოკვეთილ თავს [illegible] გამოუგზავნიდა ძღვნადო. [illegible] გვეკითხება: „რომელ ისტორიკოსმა ამოიკითხეს, შაჰმა როდის [illegible] თავი პაატას და ან როდის [illegible] იგი გიორგის საჩუქრად". თვითონ მოჰყავს თბილელის პოემა და ამბობს, „ჯერ ნახსენებია [illegible] 9) პაატას განწირვის ამბავი და შემდეგ ყარჩიხანის სიკვდილი".

[illegible] მართლაც სწერს:

„[illegible]ქართლისათვის რა მე დავსთმე, როგორ ტურფა, სასურველი,
[illegible] ვარდი მაისისა, არავინ ჰყავს მას აქ მცველი,
[illegible] ლომი არსით ჰქონდა, ბევრი ჰყვანდა ჯამშიდ-მცველი,
[illegible]პაატა დამიკარგავს, აქ არა მყავს გამკითხველი".

[illegible] აქედან ის დასკვნა გამოჰყავს, [illegible] ჯერ შვილის თავი მოართვეს [illegible]ის და შემდეგ მოჰკლა ყარჩიხანი. განა აშკარა არ არის, რომ აქ სრულიად საწინააღმდეგოა ნათქვამი? გიორგიმ იცის, რომ შაჰაბაზი არ დაზოგავს პაატას, რომელიც მის კარზე იმყოფება, გაიგებს თუ არა მის ნაბიჯს და შურს მასზე იძიებს, რომ იგი ჯაშუშ-მცველებით არის გარშემორტყმული. სწორედ ეს აქვს მხედველობაში გიორგის, პაატას რომ ემშვიდობება. თუ პაატას თავი წინასწარ მიიღო გიორგიმ, მაშინ რა აზრი აქვს გიორგისა და ზურაბ ერისთავის შებაასებას, ყოყმანს ამ უკანასკნელისას, რომელსაც აგრეთვე ცოლი შაჰაბაზთან ჰყავს დატოვებული? თუ ისინი მომხდარი ფაქტის წინაშე დგანან, რა აზრი აქვს შემდეგ დიალოგს გიორგისა და ზურაბს შორის, რომელიც არჩილს მოჰყავს?

„ზურაბ უთხრა: „მართალია, მაგრამ რისთვის აქ არ მითხარ
ცოლიც თანა მომეყვანა, ავმრჩეოდი შენ ამით ხარ..."

გიორგი უპასუხებს:

„...მე შვილს დავსთმობ ქვეყნისათვის,
ამან ეს ყოს, იყოს ასდენ".

განა ცხადი არ არის, რომ ზურაბის ცოლი და გიორგის შვილი შაჰაბაზთან არიან და ესენი აქ აწყობენ აჯანყებას მის წინააღმდეგ?

ზემოთ მოხსენებულ „ახალ ქართლის ცხოვრებაში" ეს ადგილი ასეა: „... მაშინ მოურავმა უთხრა რჩევით ზურაბს, რომ მოდი ქართლს ნუ ამოვსწყვეტთო, თორემ სულიც დაგვეკარგვისო, და არც ჩვენ დაგვინდობენო, მრავლის ლიქნითა და რჩევით და მრავლის ცდილობით დასთმო ზურაბ ცოლი თვისი და მოურავმა შვილი თვისი პაატა დასთმო".

ჯერ ნახსენებია პაატას განწირვის ამბავიო. მართალია სწორედ განწირვაზეა ლაპარაკი, იმაზე, რომ გიორგის შვილი ველარ დაბრუნდება და ამ აზრით არის ნათქვამი. თუ მიმდევრობაზე მივა საქმე, თბილელი მეორე თავშიც ათქმევინებს გიორგის შემდეგ ნაღვლიან სიტყვებს:

„მათი დავსთმე სიტკბოება, შენთვის
დავსდევ თავი სულა,
შვილი პირმშო საყვარელი, სიცოცხლე და
ჩემი ძალა".

როგორც აღვნიშნეთ გიორგი სააკაძემ დიდი ინტერესი გამოიწვია ჩვენს მწერლობაში. დაიწერა რომანები და პიესები, მაგრამ შვილის მოკვეთილი თავის მოტანის ამბავი არავის ისე არ აქვს მოცემული, როგორც ს. შანშიაშვილს. ისტორიის უცოდინარობასა, მხატვრული ალღოს უქონლობას და ფსიქოლოგიური ზეგავლენის გაუთვალისწინებლობას ვერ შევსწამებთ თუნდაც შესანიშნავ მწერალს ვასილ ბარნოვს, რომელსაც ეს თანმიმდევრობა ისე აქვს დაცული, როგორც თბილელს, არჩილს და სხვებს.

თ ე ი მ უ რ ა ზ მ ე ს ა მ ე

დასასრული

შირება. რას იტყვით, ხომ დიდებული აზრია?

— ო, რა თქმა უნდა!

საუბარს გაკვეთილი მოჰყვა. ქართულმა ალფაბეტმა თეიმურაზს თვალები აუჭრელა. თვითეულ ასოს რომელიმე საგანს ამსგავსებს. ა — ანკესს მოაგონებს, ი — ოსმალურ ფესკას, ფ — ყვავს, რომელსაც ნისკარტით ყველი უჭირავს. ხმოვანი ასოების წერას და გამოთქმას ადვილად ახერხებს, მაგრამ როცა ყ-ს გამოთქმა მოინდომა, ნერწყვი გადასცდა და დიდხანს ახველა. ბოლოს მაინც კმაყოფილი დავრჩი პირველი გაკვეთილით. წერაში ხელი გაიწაფა და ხუთიოდე სიტყვის მნიშვნელობა დაიხსომა...

მაგრამ შემდეგ იმედი გამიცრუვდა. თეიმურაზს ყველაფერი ავიწყდებოდა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა დაღლილი იყო.

საქართველოს ისტორია უზარმაზარ ლაბირინთად მოეჩვენა და მთხოვა, უნაყოფო შრომისათვის თავი დამენებებინა. სამაგიეროდ ყურადღებით ისმენდა ზოგიერთ ისტორიულ ეპიზოდს. თეიმურაზ მეორის პიროვნებამ რატომღაც განსაკუთრებით დააინტერესა. მკითხა: მეფობდა თუ არა მას შემდეგ სხვა თეიმურაზი და, როცა უარყოფითი პასუხი მიიღო, რაღაცას ჩაუფიქრდა. შემდეგ გაკვირვებით შემომხედა და მითხრა:

— რა უცნაური შემთხვევაა! იცით თუ არა, რომ თქვენ დგეხართ მომავალი მეფის თეიმურაზ მესამის წინაშე? გჯეროდეთ ეს, ყმაწვილო, და ბედნიერი იქნებით.

— ვიცი და ბედნიერი ვარ, — ვუპასუხე მე, — რომ პირველი გიცხადებთ უქვეშევრდომილეს ერთგულებას.

სწორედ ამ დროს მეზობელ ოთახიდან საეჭვო ხმაური შემოგვესმა და ჩვენ დარცხვენით შევხედეთ ერთმანეთს.

მალე გამოირკვა, რომ საღამობით, როცა ლიზა სახლში არ არის, თეიმურაზთან თავს იყრიან სამსახურს გარეშე დარჩენილი სამხედრო პირები. საუბრობენ, ვახშმობენ და ოთახში ჩაკეტილები სადღეგრძელოებს სვამენ.

ერთს ასეთ ვახშამს მეც დავესწარი შემთხვევით და დავრწმუნდი, რომ სიფრთხილე მმართებს.

რა ვიცოდი, თუ უბედურება სულ სხვა მხრიდან მელოდა.

იმ დღეს ყველაფერი ხელს უწყობდა ჩვენი გეგმის შესრულებას: უქმი დღე, მზიანი დილა და კარგი სულიერი განწყობილება. თეიმურაზიც არაჩვეულებრივად მხიარული დამხვდა.

— იმდენი ვიძინე, — მითხრა მან, — ისე დავისვენე, ასი მთა რომ გადამატარო, არ დავიღლები.

საუზმე მოგვიტანეს. ლიზა გვაძალებდა თუშურ ყველს, ხიზილალას, შემწვარ წიწილებს. გვირჩევდა — იმდენი სჭამეთ, რომ საღამომდე შიმშილი არ იგრძნოთო. სამგზავროდ მომზადებულ თეიმურაზს საყელო გაუსწორა, ბინოკლი ჯიბეში ჩაუდო და, როცა ქუჩაში გავედით, ფანჯრიდან გადმოსძახა: თეიმურაზს თქვენ გაბარებთ, მთებზე ასვლას ჩვეული არ არის, ფეხი არ დაუცდესო.

დავარწმუნე, რომ არავითარი საფრთხე არ ელის.

მოედნის ახლოს ვიღაცამ გვახარა — დღეს, ნაშუადღევის ორ საათზე, ინგლისის მისია და მხედრობა თბილისს სტოვებენო. ამ ცნობამ თეიმურაზი თითქოს საგონებელში ჩააგდო. იქვე გადასწყვიტა სახლში დაბრუნება, მაგრამ გაახსენდა, რომ ოთახების დალაგება-დასუფთავების მიზნით ლიზამ სთხოვა, მთელი დღით ნაცნობებთან წასულიყო.

ჩვენ ისევ განვაგრძეთ გზა. საცალფეხო ბილიკს ფრთხილად ავყევით და ოციოდე წუთის შემდეგ სოლოლაკის ქედიდან მთელ თბილისს დავყურებდით.

ბინოკლი მოიმარჯვა. ვაჩვენე მთა შავნაბადა, რომლის კალთებიდან 35 ათასი სპარსელი დაეშვა თბილისის ასაოხრებლად, დავანახე ისლით დაბურული კრწანისის ველი, სადაც ოთხიათასმა ქართველმა სამჯერ უკუაქცია კალიასავით მოზღვავებული მტერი, ციხე ნარიყალა, საიდანაც ცეცხლს უშენდნენ ქალაქის გალავანთან მოახლოებულ ურდოებს. მეტეხს დიდხანს ვერ მოაშორა თვალი.

ფეხზე დგომით დაქანცული იქვე ლოდზე ჩამოჯდა.

მზე უკვე დამცხრალი იყო, როცა მთიდან ძირს დავეშვით. გზაში ნაყიდი ყურძენი პატარა კალათით მიგვქონდა ლიზასთან.

თეიმურაზმა მხოლოდ თავისი სახლის კარებთან იგრძნო საშინელი დაღლა და მისვლისთანავე ზარს მისწვდა.

სახლმა უცნაური სიჩუმით გვიპასუხა.

გაიმეორა.

მესამედ მე დავრეკე და სმენად ქცეულს მარტო ზარის წიწინი მომესმა.

დიდხანს ვუარეთ სახლს ირგვლივ. ვუძახე ლუკიანს, მაქსს, გლაშას... პასუხი არავინ გაგვცა.

ბოლოს ისევ მეზობელს შევეცოდეთ. გაიქცა, ხელოსანი მოიყვანა და კარი გააღებინა.

— სადა ხართ, სად? — დაიღრიალა თეიმურაზმა წყალწაღებულის ხმით, როცა ბნელ ოთახში შევედით.

ოთახი გავანათე.

უაზრო თვალებით მიიხედ-მოიხედა და ისევ დაიყვირა:

— ეს რას ნიშნავს? დავიღუპე?.. სად არის სურათები, ნივთები? მხოლოდ ჩემი სურათი ჰკიდია კედელზე! სად არის ლიზა?.. მომეხმარეთ ღვთის გულისათვის... მომე... აი იმ ოთახში შემიყვანეთ იქნებ ძვირფასი თვალებით სავსე ყუთიც წაღებულია...

იმ პატარა ოთახში უარესი სურათი დაგვხვდა.

— წაუღია, აააჰ!

და იქვე ჩაიკეცა.

ექიმთან გავიქეცი.

სამი დღის შემდეგ ის დამარხეს ვერის ძველ სასაფლაოზე. ახლაც არ ვიცი, ვინ იკისრა ამ უთვისტომო, უქირისუფლო ადამიანის დაკრძალვის ხარჯები. ღარიბ კუბოს თბილისის მთელი ბრწყინვალე წოდება მიჰყვებოდა. ეს იყო ყურთმაჯების, ფაფანაკების, ძველებური ხმლებისა და ხანჯლების, ჩიხტი-კოპიანი მანდილოსნების უკანასკნელი პარადი.

ირაკლი აბაშიძის „ლექსები"

[illegible] „ღმანისი" და სხვ.

ლექსების უკანასკნელი განყოფილება „შემოქმედი". იქ დაბეჭდილია „რუსთაველის სახე კავშირთა სახლის სვეტებიან დარბაზში", „ილია და პარიზის კომუნარები", „ჯამბული".

წიგნის დასასრულს დაბეჭდილია პოემა „წულუკიძის სიკვდილი".

წიგნი შეიცავს 148 გვერდს, გამოცემულია ლამაზად და ღირს 13 მანეთად.

სანდრო ეულის „ეპოქის ავტორი"

„ფედერაციამ" გამოსცა სანდრო ეულის პოემა „ეპოქის ავტორი" — წიგნი პირველი.

პოემა შესდგება ოთხი კარისაგან, შეიცავს 58 გვერდს, გამოცემულია ლამაზად და ღირს 5 მან. და 50 კაპ.

„განთიადის წინ"

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების 20 წლისთავისათვის სახელგამმა გამოსცა ელიზბარ პოლუმორდვინოვის რომანი „განთიადის წინ". ეს არის რომანის პირველი ნაწილი. ნაწარმოები გამოხატავს მენშევიკების წინააღმდეგ ლეჩხუმის ბოლშევიკურ აჯანყებას. შეიცავს 280 გვერდს.

ქართული ლირიკა „გარდამავალი ხანისა"

რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტმა გამოსაცემად მიიღო დოც. ტრიფონ რუხაძის მონოგრაფია „ქართული ლირიკა გარდამავალი ხანისა".

შრომაში მიმოხილულია მე-18 საუკუნის მეორე ნახევრისა და მე-19 საუკუნის დამდეგის შეუსწავლელი ლიტერატურული მოვლენები და პოეტები. წიგნი შესდგება ორი ნაწილისაგან: გამოკვლევა და ტექსტები. გამოკვლევაში შეტანილია: დავით რექტორი ალექსიშვილი, მისი მოწაფენი, ბატონიშვილები: დავით, ბაგრატ, მირიან, თეიმურაზ, ფარნაოზ, მარიამ და ქეთევან, პოეტი ქალები სოფიო და ვარვარა; სოლომონ ლეონიძე, ნიკო დადიანი (დიდი ნიკო), ბეგლარ ორბელიანი, გაბრიელ რატიშვილი, დიმიტრი, გიორგი, დავით და ავთანდილ თუმანიშვილები, ფერშანგიშვილი სტეფანე, შამჩი მელქო, მურადაშვილი ივანე, ბარათაშვილები ზაალ და ბარამ, ქობულაშვილები თამაზ და ოთარ, გოდერძი ფირალიშვილი, ელიზბარ ერისთავი და იოსებ მელიქიშვილი.

გამოკვლევას დართული აქვს ტექსტი, რომელშიაც შეტანილია პოეტური ნიმუშები დასახელებულ პოეტთა შემოქმედებიდან. გამოკვლევას დართული აქვს აგრეთვე ბიბლიოგრაფიული შენიშვნები და ვარიანტები, ლექსიკონი, სახელთა ინდექსი და სხვ.

„ქართული ლირიკა" რედაქტირებულია პროფ. კ. კეკელიძის მიერ და გამოიცემა მიმდინარე წელს.

ჟურნ. „საბჭოთა ხელოვნება" № 12

გამოვიდა და იყიდება ჟურნალ „საბჭოთა ხელოვნების" 1940 წლის № 12. ჟურნალში მოთავსებულია: მოწინავე „ახალ წარმატებებისაკენ", შ. აფხაიძის „აკაკი ხორავა" (პორტრეტი), დ. ჯანელიძის „ივანე ჯავახიშვილი", შ. ალხაზიშვილის „მარგარიტა გოტიე" მარჯანიშვილის თეატრში", არისტოტელის პოეტიკის დასასრული (თარგმ. პროფ. ს. დანელიასი), მ. ბახტაძის „საბჭოთა მუსიკის დეკადა", შ. ბუაჩიძის „ქართული ესტრადის შესახებ", ს. გერსამიას „გიორგი ავალიშვილი", ე. ბერიშვილის „მაკო საფაროვა-აბაშიძისა", შ. კილასონიას „ონის თეატრი", ა. თოფურიას—„ოიდიპოს მეფე" ფოთის თეატრში".

ნომერში მოთავსებულია აგრეთვე ჟურნალის 1940 წლის სარჩევი.

სარედაქციო კოლეგია:
ი. აბაშიძე, შ. დადიანი, ს. ეული, გ. ლეონიძე გ. ნატროშვილი,
შ. რადიანი (პასუხისმგებელი რედაქტორი), ვ. წულუკიძე

რედაქციის მისამართი: მაჩაბლის ქუჩა № 13, (მწერალთა სასახლე) ტელეფონი 8—47—10.

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი" თბილისი, ლენინის ქ. № 28.

უე 5989